

1 petak, 16.04.2004.

2 [Otvorena sednica]

3 [Optuženi je ušao u sudnicu]

4 ... Početak u 09.03h

5 SUDSKA SLUŽBENICA: [simultani prevod] Molim ustanite.

6 Međunarodni kazneni sud za bivšu Jugoslaviju zasjeda.

7 Izvolite sjesti.

8 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Gospođo tajnice, najavite predmet,

9 molim.

10 GĐA SEKRETAR: [simultani prevod] Predmet broj IT-00-39-T, *Tužitelj*

11 *protiv Momčila Krajišnika*.

12 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Hvala Vam. Dobro jutro svima u sudnici,

13 kao i osoblju koje je, zapravo, odmah neposredno izvan sudnice.

14 Gospodine Stewart, prije no što zamolim sudsku poslužiteljicu da uvede

15 svjedoka u sudnicu, Vi ste početkom tjedna rekli da mislite da će Vam trebati

16 tjedan dana za unakrsno ispitivanje gospodina Treanora. Znači li to da očekujete

17 danas završiti, ili?

18 G. STEWART: [simultani prevod] Da, časni Sude, pa baš tako i mislim. Bit

19 će prilično teško, zato što stalno krenemo, pa stanemo.

20 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Dobro. Onda počnimo odmah.

21 Gospođo poslužiteljice, uvedite svjedoka, molim.

22 [Svedok je ušao u sudnicu]

23 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Dobro jutro, gospodine Treanor.

24 SVEDOK: [simultani prevod] Dobro jutro, časni Sude.

25 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Ja Vas moram podsjetiti da ste još

26 uvijek vezani svečanom izjavom koju ste dali na početku svojega iskaza, a

27 gospodin Stewart će nastaviti sad sa unakrsnim ispitivanjem.

28 Gospodine Stewart, imate riječ.

29

30

1 SVEDOK: PATRICK TREANOR [nastavak]

2 Unakrsno ispituje g. Stewart: [nastavak]

3 P: Gospodine Treanor, zamolit ću Vas da uzmete četvrti registrator Vaših
4 dokumenata. Zanima nas razdjelnik 62. Ako pogledamo 2. stranicu, točka 2 na
5 dnevnom redu. Podsjetite nas, mi smo ovaj dokument kratko gledali jučer, dakle,
6 imali smo dnevni red, pa prijedlozi i odluke o uspostavi skupštinskih općina
7 srpskoga naroda u Bosni i Hercegovini.

8 Ako krenemo dalje, na 9. stranicu, ja sam Vas u vezi s tim pitao..
9 Ustvari, rasprava počinje na 9. stranici, pa u točki 10... Ustvari, oprostite, na
10 stranici 10 sam Vas pitao da li točka koja govori o skupinama zastupnika, i tako
11 dalje, je uglavnom ista kao "varijanta B", prvi stupanj, paragraf 4. Onda smo
12 zapravo ušli u pomalo nesigurne vode zbog zbrke u vezi s formulacijom. No,
13 mislim da smo to razriješili.

14 Zatim bismo prešli na 12. stranicu. Tu imamo doktora Karadžića, koji
15 govori. I negdje pri vrhu stranice imamo pasus koji počinje riječima: "U
16 vojsci..." Vidite li to?

17 O: Da.

18 P: "U vojsci stvarno postoje različite tendencije, no tu se radi o
19 pojedincima - to zapravo nije službeni stav. Ljudi usvajaju razne glupe ideje
20 ali, akobogda, mi ćemo svima da ostanemo, dakle, zajedno kada budemo nakon
21 izbora imali." /kako je prevedeno/

22 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Gospodine Orije /u engleskom transkriptu:
23 "Stewart"/, kada počnete čitati, govorite brže.

24

25

26

27

28

29

30

1 G. STEWART: [simultani prevod]

2 P: U vezi s ovim pitanjem, možemo reći da je ovo zasigurno bila,
3 gospodine Treanor, zapravo sjednica na kojoj su se vodile prilično bitne
4 rasprave - dakle, to je bila sjednica srpske Skupštine, i zapravo bilo je daleko
5 od običnog kratkog sastanka na kojem svi sve prihvaćaju bez ozbiljne rasprave.
6 Vodila se žustra rasprava?

7 O: Koliko se ja sjećam, vodila se velika rasprava i bilo je velike
8 razlike u mišljenjima u vezi s tim prijedlogom o kojem govorimo.

9 P: Već smo spominjali gospodina Krajišnika u vezi s tim. I, na 14.
10 stranici, Vi ste rekli da tu gospodin Krajišnik je objasnio - i ja Vam skrećem
11 pažnju na - razliku između regionalizacije i osnivanja skupština općina. Dakle,
12 mi tu prolazimo kroz, praktički, isti teren.

13 No, dalje na 15. stranici, gospodin Krajišnik kaže: "Molim, možemo li
14 nešto objasniti?" On kaže, sredinom stranice, otprilike: "Srpski narod, putem
15 svojih zastupnika..." Vidite li odgovor?

16 O: Da.

17 P: "Srpski narod je, putem svojih zastupnika, formirao Skupštinu
18 srpskoga naroda u Bosni i Hercegovini samo zbog jednoga razloga, zato što putem
19 nas se nameće volja našem narodu. Ja se pozivam na platformu i memorandum, na
20 kršenje ustavnosti. Jednom riječju, donesene su odluke koje su u suprotnosti s

21

22

23

24

25

26

27

28

29

30

1 interesima srpskoga naroda. Slične odluke donose se u raznim općinama, gdje su
2 naši predstavnici u manjini. Kako bi im se omogućilo da se suprotstave
3 uobičajenoj praksi koju nameću SDA i HDZ, mislim da bismo morali predložiti da u
4 takvim sredinama, gdje su naši zastupnici u manjini, formiraju skupštine poput
5 ove ovdje, te da se svim sredstvima bore za svoje interese.

6 "Dopustite da objasnim što možemo učiniti. U općinama poput općine Novi
7 Grad, Hadžići, Stari Grad - u takvima mi nemamo nikakvih prava, i tu treba
8 formirati skupštine srpskoga naroda, zato što u Zajedničkoj skupštini su naši
9 zastupnici samo jedna vrsta fronta, a drugi rade na provedbi i provode odluke u
10 vezi s kojima ne pitaju nikoga ništa od srpskih predstavnika. To je, dakle, srž
11 stvari. U svakom slučaju, meni ne smeta ako ovo ne usvojimo, ali inicijativa
12 dolazi od brojnih općina koje tvrde da zastupnici ne mogu postići sve."

13 Ja se ispričavam, dakle "sve" /?ništa/.

14 "Sve se radi nadglasavanjem i nametanjem volje drugih. Način na koji mi
15 moramo i njima nametnuti našu volju je takav isti. Ja moram priznati da
16 zastupnici srpskog naroda su ovdje u pitanju."

17 Gospodine Treanor, mislim da je teško da gospodin Krajišnik može jasnije
18 objasniti i naglasiti, u ovome trenutku, da problem kojim se oni bave zapravo
19 ima konkretne veze s tim općinama u kojima su Srbi bili u manjini u Skupštini, i
20 da su jednostavno bili nadglasani?

21

22

23

24

25

26

27

28

29

30

1 O: Da.

2 P: Općine Novi Grad, Hadžići, Stari Grad - to su samo primjeri za takve
3 situacije?

4 PREVODILAC: Prevoditelj napominje da je prijevod išao prema engleskom
5 prijevodu, a ne iz originala.

6 SVEDOK: [simultani prevod] Po svemu sudeći, da.

7 G. STEWART: [simultani prevod]

8 P: Prijeđimo sada na 16. stranicu. Tu ponovno govori gospodin Krajišnik,
9 na sredini stranice otprilike: "Na mjestima gdje nemamo nikakvog političkog
10 utjecaja na život i rad općina..." i tako dalje. Dakle, radi se o istoj stvari. I
11 dalje, pri dnu stranice, kaže: "Moram biti u vezi s ovim jasan. Ja sam" -
12 oprostite - "Ja sam za ovo, ali" - piše jedan zastupnik.

13 Dakle, on kaže: "Dopustite mi da pojasnim. Ja sam za to, ali recite mi
14 što dobivamo s ovom novom idejom da srpski zastupnici, u tim općinama gde su
15 manjina, proglase tako nešto i da dobiju ovlasti za nešto što ne mogu uopće
16 postići? Mi čak ni ne znamo kako ti dijelovi, koji imaju zajedničke općine, mogu
17 postići svoja prava. I, dopustite da Vas uvjerim, ovo zapravo stvara dojam
18 bespomoćnosti među narodom. Ti zastupnici neće moći ništa tako učiniti, i mi
19 zapravo sada zasljepljujemo ljude kako bi ih zaveli i naveli na misao da mogu to
20 učiniti i nešto postići. A, iskreno govoreći, ja u to sumnjam."

21 Gospodine Treanor, može li se zapravo reći da je ovo samo prazan gest,
22 da nema nikakvu praktičnu vrijednost? Dakle: "Uspostavljanje paralelne
23 skupštine", kaže se, "ne postiže ništa, jer ništa nećemo moći kontrolirati
24 ionako."

25

26

27

28

29

30

1 O: Da. Tako tu piše.

2 P: Dalje, imamo na 18. stranici odluku. To je, zapravo, samo radna
3 verzija, tj. nacrt, zato što je namjera da se općenito primijeni na relevantne
4 općine, tako da se imena tih općina ubace kada se počnu stvarno i koristiti. No,
5 na 18. stranici, vidimo da je to prilično detaljno, da postoje zapravo tu
6 detaljne i konkretne odredbe. Dakle, tu se navodi odluka, a događa se izgleda
7 sljedeće... Da, oprostite. To je zapravo na 22. stranici, pri dnu stranice.
8 Gospodin Krajišnik, "predsjednik" - to je, dakle, gospodin Krajišnik - kaže:

9 "Očevidno je da mi ili ne razumijemo jedni druge ili, pak, ne shvaćamo
10 probleme u općinama u kojima smo u manjini. U raspravama uvijek polazimo od one
11 situacije u područjima iz kojih dolazimo. Gospodo, to su gradska područja, gdje
12 mi ne možemo razriješiti to regionalizacijom, zato što je regionalizacija
13 potpuno izdvojeno pitanje. Sada, općinske skupštine imamo sa tri strane.
14 Također, postoje i skupine zastupnika, kao i ovdje u republici, gdje se odluke
15 stalno donose od strane skupština. Rajko spominje regionalizaciju, a ja bih htio
16 zatražiti da mi to o tome govorimo kada dođe vrijeme."

17 I, Vi ste ovo, dakle, već spomenuli. Dakle, ako pogledamo zadnju
18 rečenicu, ona kaže: "Ovo nije u sukobu sa regionalizacijom." Znači, čini se da
19 gospodin Krajišnik, kako to često izgleda kod nekoga tko predsjedava nekim
20 sastankom, mora se pomalo i boriti da dobije prostor za svoje ideje?

21 O: Da.

22

23

24

25

26

27

28

29

30

1 P: Dalje, on kaže: "Nemojte suditi na osnovi situacije u vašoj općini,
2 gdje su Srbi u većini, i gdje je moguće regionalno povezivanje."

3 Slijedeći paragraf kaže: "Ovo će, u regionalnom okviru, se uklopiti i
4 nema problema da se ovo pretvori u Skupštinu srpskoga naroda. To će ići nama u
5 prilog."

6 I, dalje, zastupnik gospodin Jačić /fon./ kaže, na sredini te stranice:
7 "Ja bih htio iznijeti još jednu primjedbu. Dakle, mi smo rekli 'preporuka'. Ali,
8 terminološki, 'preporuka' ne znači obavezu, što ne znači, dakle, da svaka općina
9 gdje nemamo većinu mora formirati srpsku skupštinu. Od kakve je koristi srpska
10 skupština, ako imate dva ili tri zastupnika?"

11 Dakle, da li je to isti ili neki drugi neimenovani zastupnik - zapravo,
12 radi se o istome prigovoru, zar ne, gospodine Treanor? "Kakva je svrha
13 postojanja takve jedne skupštine?" - on kaže. Je li tako?

14 O: Mislim da je ovdje smisao nešto drugačiji. Drugi zastupnik je rekao
15 da, ako se uspostavi skupština koja će se sastojati od bez obzira na to kolikog
16 broja zastupnika, što će to uopće promijeniti? I čini se da taj isti zastupnik
17 na jednom drugom mjestu kaže da tamo gdje zastupnika ima vrlo malo, uopće ne bi
18 imalo smisla uspostavljati skupštinu. I mislim da ću ovdje stati.

19 P: Gospodine Treanor, ja prihvaćam ovu razliku. To je pitanje praktičnog
20 smisla ove preporuke, odnosno prijedloga, i govori se protiv toga, odnosno taj
21 prijedlog se dovodi u sumnju.

22

23

24

25

26

27

28

29

30

1 O: Da, /?u širem smislu/. Točno.

2 P: Na stranici 24 predlaže se jedan dodatak odluci, i tu govori gospodin
3 Radomir Nesković /fon./. Dakle, na stranici 24, tu se navodi njegovo ime, a on
4 kaže: "Ja bih rado predložio dodatak ovoj odluci za uspostavljanje Skupštine
5 srpskog naroda u općini, kako bi Skupština procijenila situaciju u općinama,
6 uzevši u obzir specifične karakteristike, kako bi se moglo predložiti što bi
7 općina na tom konkretnom mjestu trebala poduzeti."

8 A onda on iznosi svoj komentar u vezi s regionalizacijom, i kaže:
9 "Općine u kojima smo mi u manjini, gdje ne možemo vršiti našu vlast zato jer smo
10 nadglasani - ja bih predložio da Skupština srpskog naroda, kada se usvajaju
11 odluke, obavijesti Skupštinu srpskog naroda Bosne i Hercegovine o tim odlukama i
12 da Skupština srpskog naroda BiH odluči, na primjer, da neće prihvatiti neku
13 odluku koju je donijela određena općinska skupština, na primjer iz Zavidovića, i
14 koja ugrožava interese Srba."

15 A potom, na stranici 26, gospodin Đurović kaže sledeće: "Gospodine
16 predsjedavajući, od trenutka kada je ovo pitanje pokrenuto, ja sam razmišljao o
17 efikasnosti ovih odluka koje ćemo mi usvajati u općinama gdje nemamo većinu
18 srpskog stanovništva. Vjerujte mi, ja ne mogu zamisliti, poznavajući
19 organizacionu strukturu općina, da bi se odluka mogla primijeniti na područjima
20 takvih općina."

21 A tada kaže gospodin Skoko, mislim da je to na dnu stranice: "Što se
22 tiče tih općina, ja ne vidim što će stvaranje srpskih općinskih skupština unutar
23 općina u kojima Srbi se nadglasavaju, što će nam to donijeti i na koji način će
24
25
26
27
28
29
30

1 se uopće primjenjivati te odluke. Što usvajanje odluke na općinskoj razini znači
2 ako ne postoje organi vlasti koji će provoditi te odluke? To je odluka koja ne
3 obvezuje i tu je jednostavno riječ o pukoj proklamaciji bez puno smisla."

4 A onda, negdje na sredini stranice, gospodin Krajišnik pokušava
5 usmjeriti zastupnike sa te diskusije, u vezi s tim što će učiniti Muslimani,
6 rekavši: "Pa, oni nas ništa ne pitaju, pa se mi onda nećemo brinuti u vezi s tim
7 što oni čine na tim područjima."

8 A onda, negdje iznad sredine stranice, on kaže: "Mi predlažemo da to
9 učinimo na mjestima gdje smo u manjini, odnosno moramo pogledati želimo li mi
10 tamo oformiti općine ili ne. I ništa drugo." I onda postavlja pitanje u vezi sa
11 dodatkom koji je predložio gospodin Nesković, sa stranice 24, odnosno da se
12 informira srpska Skupština BiH, što međutim zastupnici ne izglasavaju. I tada
13 predsjedavajući naglašava: "Mi moramo utvrditi sljedeće - da odluke koje
14 prihvate predstavnici općina i koje je ova Skupština usvojila, nisu u
15 suprotnosti sa regionalizacijom i interesima regionalizacije. Pitanje je da li
16 to možemo prihvatiti?" Zastupnici to ne usvajaju.

17 Dakle, to je donekle zbunjujuće. Čini se da je ovdje riječ o
18 Neskovićevom prijedlogu. Nije li tako, gospodine Treanor, o prijedlogu koji se
19 odbacuje?

20 O: Da.

21 P: A onda, na stranici 28, u sredini stranice: "Skupština se slaže da
22 usvoji takvu odluku sa sljedećim dodatkom, odnosno da se predlaže, preporuča

23
24
25
26
27
28
29
30

1 skupinama zastupnika općinskih skupština SDS-a u BiH, kojima se nameću odluke
2 suprotne interesima srpskog naroda, da u tim općinama tada grupe zastupnika
3 oforme vlastite skupštine srpskog naroda, što će onda potvrditi Skupština
4 srpskog naroda Bosne i Hercegovine."

5 Dakle, mislim da je ovo odgovarajući sažetak svega ovoga što stoji u
6 ovom dokumentu?

7 O: Da, čini se tako. Ja se pitam što točno znači termin "potvrditi", no
8 čini se da je tome tako.

9 P: Dakle, kao što sam ja sugerirao, gospodine Treanor, a Vi ste se s
10 time složili, postojala je ozbiljna debata o tom pitanju. No, ona se odvijala u
11 odnosu na one općine gdje su Srbi bili u manjini i zbog toga ih se tamo moglo
12 nadglasavati.

13 O: Da, to je točno.

14 P: I, nakon toga je objavljena ta preporuka.

15 Ja bih sada molio da to ostavimo po strani i da pređemo na jedan novi
16 dokument. To je svezak dokumenata 6, i to pod razdjelnikom 66, a tu je riječ o
17 dokumentu u vezi s "varijantom A" i "varijantom B". Molim Vas da pogledamo
18 preambulu. Dakle, nakon naslovne stranice se ovdje nalazi preambula, prije
19 "varijante A". Pod točkom 3: "Zadaci, mjere i druge aktivnosti iz ovog uputstva,
20 sprovode se na čitavoj teritoriji Srpske /u engleskom transkriptu:
21 'Socijalističke'/ Republike BiH, odnosno u svim opštinama na čijem području živi
22 srpski narod, i to u cijelosti u opštinama u kojima srpski narod predstavlja
23 većinu stanovništva - 'varijanta A'; i djelomično u opštinama u kojim srpski

24

25

26

27

28

29

30

1 narod nije u većini - 'varijanta B'."

2 GĐA PREVODILAC: Prevoditelj napominje da je ovo citirano iz originala.

3 G. STEWART: [simultani prevod]

4 P: Dakle, gospodine Treanor, ukoliko je to raspodijeljeno prema
5 odredbama iz ove točke, onda je to trebalo biti upućeno svim predsjednicima
6 svake općine u cijeloj Bosni i Hercegovini?

7 O: Pa, ja bih pretpostavio da je taj dokument bio upućen predsjednicima
8 SDS-a u svakoj općini u kojoj je SDS postojao.

9 P: Da. Predsjednicima općinskih odbora SDS-a u cijeloj Bosni i
10 Hercegovini, gdje god su se oni nalazili.

11 Ako je ovo bilo jasno uputstvo koje je trebalo odmah primijeniti, onda
12 bi smo očekivali da će doći do široke primjene ovih uputstava, i to u relativno
13 kratkom vremenskom razdoblju, nije li tako?

14 O: Na samom kraju uputstava stoji da treba uputstva primijeniti u
15 trenutku kada za to bude odaslana odgovarajuća naredba. Mi ne znamo prirodu,
16 kakvu je naredbu ili uputstvo trebalo izdati u vezi s sprovođenjem ovih
17 uputstava a, s druge strane, vidimo da je primjena započela - kao što sam već
18 ranije rekao - već 23. decembra.

19

20

21

22

23

24

25

26

27

28

29

30

1 P: Moguće je, gospodine Treanor, što se ovoga tiče, da smo sada se našli
2 na području svjedočenja koje je zapravo prikladnije za druge svjedoke, dakle, u
3 vezi sa tim što se doista dogodilo u općinama. No, ja bih Vas pitao da li Vi
4 znate da je doista došlo do nekog takvog signala da treba primijeniti ova
5 uputstva, i to, kao što ste rekli, već u decembru 1991. godine?

6 O: Kao što sam pokazao u svom izvještaju - a mislim da ste Vi to i
7 spomenuli u paragrafima 61 i 62, kada tamo na tom mjestu raspravljamo o tim
8 uputstvima - mi smo došli do opreznog zaključka da su uputstva raspodijeljena
9 20. decembra, na jednom sastanku, i da je u to vrijeme najvjerojatnije i dat
10 nalog da ih se primijeni. Kakva je točno priroda tog naloga bila, mi ne znamo.
11 No, na osnovi dokumenata, mi možemo samo zaključiti da je to moralo imati
12 nekakve veze sa primjenom ovih uputstava, budući da smo vidjeli da je ubrzo
13 nakon tog sastanka doista došlo do primjene.

14 P: Kada ste govorili o odredbama s kraja dokumenta, pretpostavljam da
15 ste tu govorili o dvije posljednje točke, odnosno točki 3 i 4 na samom kraju
16 dokumenta. Dakle, broj 3 počinje riječima: "Zadaci, mjere i druge aktivnosti", a
17 broj 4 počinje: "Tajni postupak...", i tako dalje.

18 O: Da.

19 P: Dakle, govorili ste o tome. Tu se govori o tajnoj proceduri koju je
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30

1 trebalo kasnije primijeniti.

2 No, ono što sam ja zapravo htio čuti jest da se čini da je *prima facie*
3 ovaj dokument bio sastavljen sa ciljem da se on pošalje, odnosno uputi
4 predsjednicima općinskih odbora SDS-a, bez obzira gdje se oni nalazili u Bosni i
5 Hercegovini, i zbog toga sam ja sugerirao da je iznenađujuće da to nije bilo
6 šire primijenjeno. A Vaš je odgovor bio da se to nije moglo primijeniti dok nije
7 bio dat signal za to, s obzirom na ove odredbe na kraju dokumenta. Da li sam
8 točno sažeo ovo što ste Vi rekli?

9 O: Da.

10 P: Ako je tome tako, znate li Vi da je takav signal doista upućen onom
11 ograničenom broju općina gdje postoje dokazi da su primijenjene barem neke
12 odredbe iz ovog dokumenta u decembru 1991.?

13 O: Kao što sam već rekao, uz pretpostavku da su naši zaključci točni,
14 odnosno, da su ova uputstva na neki način raspodijeljena 20. decembra, mi ne
15 znamo - svakako, na osnovi dokumenata koje smo koristili u izvještaju - dakle,
16 mi ne znamo da li je tom prilikom dokument upućen svakom općinskom odboru i ne
17 znamo kakav je nalog, koji se ovdje spominje u točki 3, mogao dati predsjednik.

18
19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30

1 Moglo je, dakle, to biti od, na primjer: Molim da se to primijeni u svakoj
2 općini i zbog toga će svatko dobiti kopiju dokumenta. Ili se, na primjer, moglo
3 reći: Primijenite u određenim općinama "varijantu B", u određenim općinama
4 "varijantu A" Ja to jednostavno ne znam, na osnovi dokumenata koji su mi stajali
5 na raspolaganju dok se izvještaj sastavljao.

6 Dokument iz Bratunca, koji spominjemo u ovim paragrafima, na osnovi
7 njega meni je jasno da je predsjednik SDS-a u Bratuncu dobio ova uputstva tom
8 prilikom, vratio se u Bratunac i počeo ih primjenjivati.

9 No naravno, ponovno, ovi drugi koji to nisu učinili, da li to nisu
10 učinili zato jer su bili prelijeni ili jednostavno nisu bili kompetentni to
11 učiniti, ili u tom trenutku nisu dobili nalog da to učine - mi jednostavno
12 nemamo nikakvih zapisa u vezi s tim i ja to ne znam.

13 P: Tužitelj to tako prikazuje u ovom predmetu da se čini da je ovo vrlo
14 važan dokument. Dakle, s obzirom da vrlo veliki broj općina to nije primijenio,
15 za razliku od jednog manjeg broja općina, u decembru, bilo bi prilično
16 neuobičajeno to objasniti lijenošću?

17 O: Pa, meni je to teško okvalificirati na bilo koji način. No, mislim da
18 je doktor Karadžić smatrao da se to sporo odvija, i o tome se govorilo kasnije

19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30

1 - o tom istom - već u martu, o nužnosti da se to učini. Dakle, očigledno je
2 došlo do određene sporosti u provođenju toga. Dakle, to je bio jedan od razloga,
3 ali moguće je da su postojali i drugi razlozi, izneseni tijekom trećeg
4 zasjedanja Skupštine, o kojem smo upravo govorili; dakle, diskusija u vezi s
5 uspostavljanjem srpskih skupština u općinama. Mislim da je barem jedan od
6 zastupnika izrazio svoje sustezanje da to učini, zato što je smatrao da bi to
7 ugrozilo odnose između SDS-a i drugih stranaka u toj općini. I to bez osobito
8 puno smisla, zato što se smatralo da bi na tim mjestima eventualno mogao biti
9 postignut sporazum, tako da bi onda jedan takav korak svakako sabotirao njegove
10 napore - a mislim da je on to tako i formulirao - dakle, njegove napore da
11 privuče /?zavlada/ općinu u cjelini. I zbog toga on nju nije htio dijeliti.
12 Dakle, to je jedan od razloga.

13 No, govorio sam već o tome jučer, zašto je u tom dokumentu od 11.
14 decembra sadržan prijedlog. No, ovdje nije riječ o prijedlogu nego o uputstvima,
15 dok se kod ovog drugog dokumenta radilo jednostavno o prijedlogu Skupštine
16 srpskog naroda.

17 P: Jeste li ikada vidjeli bilo kakve materijale iz kojih bi slijedilo da
18 se razmatrala procedura za pokretanje ovog cijelog postupka, o čemu se govori
19 pod točkama 3 i 4, odnosno da se to provede na selektivni način, općina po
20 općina, ili grupa općina po grupa općina?

21 O: Ne. Ja to iznosim samo kao mogućnost, naravno.

22
23
24
25
26
27
28
29
30

1 P: Da, shvaćam.

2 Pogledajmo sada "varijantu A", na 2. stranici, prvi stepen, 4. paragraf.
3 To je inače pri vrhu 3. stranice, 4. pasus: "Sazvati i proglasiti Skupštinu
4 srpskog naroda u opštini, koju sačinjavaju odbornici iz reda srpskog naroda u
5 skupštini opštine."

6 Gospodine Treanor, u čemu je mogao biti smisao jedne ovakve odredbe, i
7 to u općini gdje su Srbi u skupštini u većini?

8 O: Pa, da budem iskren, mogu samo spekulirati. I ja sam, kao i Vi,
9 donekle začuđen zašto to ovdje stoji, zašto postoji ovakva odredba. Ali mislim
10 da neću pogriješiti ako kažem - mada govorim po sjećanju i na osnovu nepotpune
11 dokumentacije - koliko je nama poznato, nikada jedna takva skupština nije
12 sazvana i proglašena u općinama koje potpadaju pod "varijantu A".

13 P: Lijepo od Vas što priznajete i dijelite sa mnom čuđenje u vezi ovoga,
14 gospodine Treanor. Ali zar ne bi kratki odgovor, odnosno objašnjenje za uputstvo
15 iz pasusa 4 prvog stepena "varijante A" bilo nepostojeće, odnosno da se tako
16 nešto uopće i ne može objasniti ovako kako tu stoji?

17 O: Pa, ponovo, mogu samo spekulirati. Ja ne znam zašto je ovo ovdje.
18 Možda su mislili: Pa, eto, trebali bi imati našu skupštinu, kako bi smo mogli
19 voditi nesmetano naše poslove, bez drugih poslanika, da budemo sigurni da neće
20 doći ni do kakve majorizacije, nadglasavanja. Možda su tako nešto mislili, ja
21 zaista ne znam.

22

23

24

25

26

27

28

29

30

1 P: Ako sada inzistiram - shvatite me, jer ja tvrdim, to je moja teza - i
2 priznam da Vi i svoje čuđenje niste iznijeli sa nekim velikim entuzijazmom, da
3 nema nikakve koristi od ovakve jedne odredbe u debati pred Skupštinom, o čemu
4 smo govorili jutros /kako je prevedeno/. Zar ne?

5 O: Ne, nema.

6 P: A budući da isto tako možemo reći da je dato objašnjenje, mislim da
7 je gospodin Krajišnik to učinio - ali možda nisam u pravu, no to nije osobito
8 važno - možda je stvar bila u tome da su oni jednostavno predlagali u ovoj
9 preporuci na općinskom nivou da se uradi isto što se uradilo i na nivou BiH,
10 odnosno da se pobrinu da ne dođe do nadglasavanja, i da je to bilo od ključne
11 važnosti kod uspostavljanja njihove vlastite skupštine.

12 O: Da.

13 P: Ponovo, ne želim isuviše inzistirati, ali ako uzmemo tu analogiju, to
14 bi bilo kao da su Srbi na nivou BiH čak sposobni da postignu većinu u Skupštini
15 BiH i na takav način kontroliraju stvari, odnosno da su oni na neki način rekli:
16 Pa, mi bismo htjeli imati našu vlastitu skupštinu.

17 O: Da.

18 P: Ako pogledamo drugi stepen "varijante A", paragraf 1, vidjećemo
19 sljedeće, pri vrhu 4. stranice: "Sazvati sjednicu srpske Skupštine opštine i

20

21

22

23

24

25

26

27

28

29

30

1 obrazovati Izvršni odbor opštine; osnovati opštinske državne organe...", i tako
2 dalje. Ponovo, ne želim previše se zadržavati na ovome, ali možemo li se složiti
3 da nije postojala potreba za Srbe, u opštinama u kojima su imali većinu, da
4 uspostavljaju općinski izvršni odbor jer su zapravo već imali kontrolu, odnosno
5 kontrolirali onaj Izvršni odbor koji je već postojao?

6 O: Da. Jedini smisao koji ja ovdje mogu detektirati, jest da su možda u
7 Izvršnom odboru, kao i u Skupštini, bili i zastupnici drugih stranaka. I možda
8 je ovo, na neki način, želja da se uspostavi jedno čisto srpsko izvršno tijelo.

9 P: Možda je pitanje preširoko, ali s obzirom na Vaša saznanja o ovom
10 području u ovom vremenu u Bosni i Hercegovini, općenito o tadašnjoj situaciji,
11 kakav je Vaš komentar na tvrdnju da bi to bio jedan izrazito nesmotren politički
12 korak, zamijeniti nešto u situaciji u kojoj već imate kontrolu demokratskim
13 putem nečim drugim a, s druge strane, imate manjinu koja bi mogla demokratski
14 izražavati svoje stajalište, ali koju možete konzistentno nadglasavati? Zašto
15 biste vi tako nešto zamjenjivali nečim drugim? Zašto biste se doveli u situaciju
16 da nekoga koga ste već isključili na neki način iz debate, da ga još više
17 istjerujete, protjerate iz organa vlasti?

18 Tako biste samom sebi dali sve negativne aspekta tog čina stvaranja
19 jednog tijela koje bi bilo sumnjivog legitimiteta. Čini mi se da bi, politički

20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30

1 gledano, tako nešto bilo potpuno suludo, zar ne?

2 O: Ova diskusija je vrlo hipotetičke prirode, jer nisam siguran da se
3 tako nešto ikada igdje dogodilo. Ali, što se tiče Izvršnog vijeća, Izvršnog
4 odbora - naime, "Izvršno vijeće" je kada je riječ o državnom tijelu, a "Izvršni
5 odbor" kada je riječ o partijskom, stranačkom tijelu - stvar je, naime, u tome
6 da su članovi Izvršnog vijeća bili načelnici, šefovi raznih administrativnih
7 odjeljenja u općini, dakle oni koji su već imali svoje vlastite ovlasti unutar
8 odjeljenja kojima su bili na čelu. A rezultat izbora iz 1990. godine i
9 međustranačkog sporazuma koji je postignut jest da se izvrši distribucija mjesta
10 u Izvršnom vijeću, koja će odražavati razmjere snaga nacionalnih stranki koje su
11 bile u koaliciji, dakle da bi na neki način razmjer bio isti kao i u Skupštini
12 opštine. Tako da su možda članovi HDZ-a ili SDA mogli biti na čelu nekih
13 izvršnih organa u onim općinama gdje su Srbi imali većinu. Dakle, to je možda
14 bio rezultat stranačkih pregovora, odnosno sporazuma i izbora. Prema tome,
15 budući da je takva bila situacija, možda je postojala želja da se stvori jedno -
16 kao što sam već rekao - čisto srpsko izvršno tijelo, izvršni organ, i kako bi
17 bili spremni za preuzimanje kontrole nad pojedinačnim odjeljenjima, odnosno
18 sekretarijatima, ako isti već nisu bili pod kontrolom SDS-a.

19 Dakle, ne radi se samo o glasanju unutar Izvršnog vijeća, već i o
20 kontroli nad općinskim administrativnim organima. Ali, ponavljam, ovo je jedna
21 hipotetička diskusija i ja doista ne znam zašto je ova odredba tu ugrađena a,
22 koliko mi je poznato, ovako nešto nikad nije ni provedeno na terenu.

23

24

25

26

27

28

29

30

1 P: Da. Gospodine Treanor, samo Vas podsjećam da ste tu hipotezu Vi, na
2 neki način, iznijeli u jednom prethodnom svom odgovoru.

3 Gledajući na "varijantu A", još uvijek, ono što se njome predviđa, i to
4 vidimo u paragrafu 5 prvog stepena, je: "Sazivanje i proglašavanje nove
5 Skupštine, ali je isto tako i izvršavanje pripremnih radnji za formiranje
6 općinskih državnih organa, izvršnog odbora, organa uprave" - ovo zvuči malo
7 repetitivno - ali vidimo dalje "suda za prekršaje..." i tako dalje. Dakle, čitav
8 sistem, koji ste Vi već opisali, postojeća izvršna vijeća su sastojala se od
9 ljudi koji su bili na čelu raznih odjeljenja, raznih sekretarijata, i da je to
10 trebalo biti raspodijeljeno među strankama. To je, naime, predviđeno u petom
11 pasusu?

12 O: Oprostite, ali ne znam o čemu je sada ovdje riječ, što mi želite
13 reći?

14 P: Paragraf 5, pogledajte. Na nivou Bosne i Hercegovine, paragraf 5
15 "varijante A", prvi stepen, predviđa paralelne organe, zar ne, unutar općine?

16 O: Da. Morate uvidjeti razliku između prvog i drugog stepena. Riječ je,
17 s jedne strane, o pripremanjima unutar prvog stepena i konkretnom provođenju tih
18 priprema u drugom stepenu.

19 P: Da, ali stvar nije ipak tako jasno podijeljena, zar ne?

20 O: Da, ali ako govorimo općenito, manje-više to jeste razlika između dva
21 stepena, po mom mišljenju.

22

23

24

25

26

27

28

29

30

1 P: U Vašem izvještaju, u paragrafu 64, i to ste potvrdili i u svom
2 iskazu na stranici 1574, rekli ste - ponovo kažem "paragraf 64", vrlo kratki
3 pasus - sljedeće: "Signal za aktiviranje drugog stepena priprema, anticipiranih
4 u uputstvu od 19. decembra 1991. godine, dao je 14. februara 1992. Karadžić, na
5 još jednoj od sjednica kluba poslanika u proširenom sastavu, dan prije
6 održavanja Sedme sjednice Skupštine bosanskih Srba."

7 Kada kažete "signal za aktiviranje drugog stepena priprema", kako bi nam
8 bilo jasno što mislite, recite nam što je "drugi stepen"?

9 O: Drugi stepen se odnosi na ono što se i u ovom samom dokumentu opisuje
10 kao "drugi stepen", u "varijantama A i B". Ja možda u svom iskazu govorim o tome
11 kao o drugom nivou ali, u svakom slučaju, riječ je o prvom stepenu, kako ga
12 iznose "varijante A i B". Imate prvi stepen i drugi stepen.

13 P: Paragrafi pri kraju dokumenta, paragrafi 3 i 4, u kojima se iznose
14 zadaci, i gdje se kaže: "Zadaci, mjere i druge aktivnosti iz ovog uputstva
15 sprovode se na čitavoj teritoriji SRBiH, i one se mogu provesti samo na osnovu
16 naređenja predsjednika SDS-a BiH." Dakle, ovdje jasno se ne govori, ne
17 predviđaju se uputstva, odnosno govori se čisto o naređenju koje će donijeti
18 predsjednik, korak po korak. Zar ne, to je makar jasno?

19 O: Ne. Tu tako ne stoji. Ja bih bio sklon misliti da se to može
20 implicirati, ali -

21

22

23

24

25

26

27

28

29

30

1 P: Gospodine Treanor, naravno, to ne isključuje tu mogućnost u praksi.
2 Ja ne tvrdim da se ne može provesti, odnosno slijediti ono što se predviđa u
3 paragrafu 3 i 4. Ali, ono što Vi kažete u svom izvještaju, kada kažete da je 14.
4 februara gospodin Karadžić dao signal da se aktivira druga faza, pretpostavlja
5 upravo to - dakle, da je u jednom trenutku dat signal da se aktivira i prvi
6 stepen, prva faza, zar ne?

7 O: Da.

8 P: Mislim da je to već jasno da mi ne znamo kada i kako je dat jedan
9 takav signal, dakle da se aktivira prva faza. To nam je ostalo tajna, zar ne?

10 O: Pa, ne. Ja sam rekao, i u svom izvještaju i u iskazu, da se čini da
11 je prvi stepen aktiviran, odnosno da je izdato naređenje da se on aktivira,
12 počne sa njegovim provođenjem 20. decembra.

13 P: O tome smo već govorili. Naime, ja ne želim ponavljati, ali prvi
14 stepen - hipoteza, ponovo - odnosno, teza je da se uputstvo da se provede prvi
15 stepen je dato ili na vrlo selektivnoj osnovi, vrlo ograničenom broju općina,
16 ili u velikoj mjeri to uopće nije ni provedeno u velikom broju općina. To je
17 Vaša teza, zar ne?

18 O: Pa, stupanj do kojega je to izvršeno nije nam u potpunosti poznat,
19 zato što nemamo dokumentaciju iz svake pojedine općine - barem ne koliko ja
20 znam. Dakle, konkretan precizan stupanj provedbe nam nije poznat, no čini se da

21

22

23

24

25

26

27

28

29

30

1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
11
12
13
14
15
16
17
18
19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30

Prazna stranica umetnuta radi usklađivanja numeracije stranica.

1 čak i nakon 14. februara, iz kasnijih izjava, doktor Karadžić kaže da on nije
2 izveden u nekim mjestima, čak i do toga datuma. Dakle, svakako postoje određene
3 razlike u provedbi tih uputstava.

4 Htio bih Vam iznijeti još jedan komentar, i skrenuti pozornost, da je to
5 zapravo pomalo neistraženo područje u dokumentaciji, koja nikako nije potpuna.

6 P: Pogledajmo onda onaj registrator sa prisluškivanim razgovorima. Vi
7 ste o tome govorili na 1579. stranici Vašeg ranijeg iskaza. I, Vi ste, kada ste
8 o tome svjedočili, govorili o nečem iz ovih transkripata. Razdjelnik 27 je ono
9 što nas zanima, 5. stranica transkripta na engleskom jeziku. Bila je to sjednica
10 Glavnog i Izvršnog odbora SDS-a, 14. februara.

11 I, negdje po sredini stranice, on kaže - dakle, odmah negdje ispod
12 sredine: "Glavni stav prema Jugoslaviji za vrijeme čitavog ovog uplitanja
13 Evropske zajednice je da su Srbi u pravu, ali faktička situacija je bila takva i
14 takva. Sad smo u situaciji da možda su Muslimani u pravu, ali situacija je ipak
15 takva i takva - iako nisu u pravu - činjenično stanje je takvo i takvo. Sada
16 ovisi o nama. Svatko mora obaviti svoj posao i o tome također danas razgovaramo.
17 Ali moram reći da moramo ustati jedinstveni i predani kako bismo i zadnju kap
18 vlasti zgrabili u svoje ruke na human način i, naravno, to izvršili na human

19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30

1 način, što bi bio pravi način, i prema Muslimanima i Hrvatima koji tamo žive. To
2 je sasvim jasno, pogotovo važno, zato što ni ptica ne smije pobjeći iz našega
3 područja bez vašega znanja.

4 "Naravno, ako se sjetite, imate na umu možda to nije u vezi s osobom u
5 drugome stupnju. Vi znate o čemu ja govorim. Dakle, to je druga faza, drugi
6 stupanj, s manjim ili većim varijacijama, no mora se primijeniti polako sada,
7 kako bismo imali apsolutnu kontrolu nad onima koji se kreću vašim cestama, nad
8 onim što prevoze - u koje svrhe. Jer to tako mora biti. Morate to imati na svom
9 raspolaganju," i tako dalje.

10 PREVODILAC: Prevoditelj napominje da nismo dobili referencu stranice na
11 B/H/S-u i prevodimo prema engleskom prijevodu.

12 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Gospodine Stewart, od Vas se traži da se
13 primaknete mikrofону.

14 G. STEWART: [simultani prevod]

15 P: Dakle, tu se spominju "varijante A i B", odnosno upute u vezi s
16 "varijantom A i B", i tu dobivate signal gospodina Karadžića za provedbu drugog
17 stupnja, je li tako?

18 O: Mislim da se to spominje barem na još jednom mjestu u ovome

19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30

1 dokumentu. Možda ovaj dokument nije potpun zapisnik o onome što se događalo toga
2 konkretnog dana, odnosno tog konkretnog vikenda, na tim sastancima.

3 P: Ali, želite li Vi ukazati Raspravnom vijeću na neko drugo mjesto gdje
4 se to spominje, u dokumentaciji koju imamo na raspolaganju, kako biste
5 potkrijepili to što govorite?

6 O: Mislim da sam to učinio u svojem iskazu. Možda nisam. Ali mislim da
7 postoji barem još jedno mjesto u kojem se spominje, dakle, druga faza, odnosno
8 drugi stupanj, u ovom konkretnom dokumentu.

9 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Gospodine Tieger, izvolite.

10 G. TIEGER: [simultani prevod] Časni Sude, možda će pomoći ako Vam
11 skrenem pažnju na 17. stranicu prijevoda na engleski.

12 G. STEWART: [simultani prevod] Gospodin Tieger je vrlo dobro nam skrenuo
13 pozornost na 17. stranicu - evo, sada gledamo tu 17. stranicu.

14 P: A, gospodine Treanor, ja Vas molim, Vi sada pokažite što nam to
15 možete pokazati na 17. stranici, što ide u prilog ovome.

16 O: Po sredini stranice vidim, to počinje u 14. retku: "Nema ništa što
17 nećemo propustiti odobriti osim ludih stvari, i mi, Srbi, moramo prestati s
18 davanjem izjava. Toga je dovoljno bilo. A sada se te izjave, te deklaracije,
19 moraju pretvoriti u mape. I, druga faza, drugi stupanj se također mora
20 pretvoriti, dakle, ono o čemu smo razgovarali, ako ne ovdje onda kod kuće, kako
21 bismo imali funkcionalnu vlast na terenu, da ni ptica ne može preletjeti," i
22 tako dalje.

23 P: Dakle, na to ste mislili, gospodine Treanor, prije nekoliko minuta

24

25

26

27

28

29

30

1 kada ste rekli da postoji još jedna referenca u ovom dokumentu?

2 O: Da. Mislio sam da postoji još najmanje jedna - i to je jedna.

3 P: A ja Vam tvrdim da je ovo - naravno, Vi možete da radite samo osnovi
4 dokumenata koje imate, ali -

5 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Gospodine Tieger, izvolite.

6 G. TIEGER: [simultani prevod] Gospodine predsjedavajući, budući da se
7 bavimo ovim dokumentom, ja bih savjetovao da se pogleda i 24. stranica. Također,
8 na sredini stranice, pogledajmo što piše u 16. i 17. retku.

9 G. STEWART: [simultani prevod]

10 P: 24. stranica, gospodine Treanor: "Mislim da se zapravo, u suštini,
11 radi o onome što je govorio gospodin Radić." On kaže: "Molim, zbog toga smo vas
12 pozvali danas, kako bismo intenzivirali, kako bismo uveli drugi stupanj i kako
13 bismo pojačali funkcioniranje vlasti po svaku cijenu i na svakom milimetru
14 našega teritorija."

15 PREVODILAC: Prevoditelj napominje da se prevodi prema engleskom
16 prijevodu, a ne prema originalu.

17 O: Da. I, ja ću sada provjeriti, ako Sud hoće, ali mislim da je moje
18 direktno svjedočenje bilo da je ovdje, na srpskom, izgovorena riječ koja je ista
19 kao i u originalnom dokumentu o "varijanti A" i "varijanti B".

20 P: Prvi stupanj?

21 O: Prvi stupanj, drugi stupanj.

22 P: Na engleskom jeziku, gospodine Treanor, možda nam možete reći je li
23 razlika od onoga kako piše na srpskom, ali - na engleskom bar - ovo je vrlo

24

25

26

27

28

29

30

1 klimava osnova na kojoj se povezuje ono što je gospodin Karadžić rekao 14.
2 februara s ovim konkretnim dokumentom, koji nosi datum 19. decembra 1991.

3 O: Još jednom, ja ne bih htio iznositi kvalifikacije s tim u vezi na
4 bilo kakav način. Ja sam već rekao ovdje, a i spomenuo sam da je ovo prilično
5 neistraženo područje u dokumentaciji. Naime, dokumenata nema dovoljno. No, na
6 osnovi onoga kako tu piše, na osnovi jezične formulacije koja je tu iskorištena,
7 te konteksta onoga što se govorilo - konkretno kada se govorilo o kontroli, o
8 nadzoru - dakle, tu se poziva na isti dokument; naime, dokument "varijante A i
9 B".

10 P: Ali ja bih Vam, zapravo, rekao dvije sasvim različite stvari. Ako
11 pođete od premise da taj i takav dokument postoji i da ga je službeno usvojio
12 SDS u prosincu 1991., te da je on razdijeljen uz odobrenje ili, čak moguće, na
13 osnovi naloga doktora Karadžića, onda to povezivanje možda može biti
14 neistraženo, ili pak klimavo, ali ne bi bilo tako težak posao -

15 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Gospodine Tieger?

16 G. TIEGER: [simultani prevod] Časni Sude, mislim da ovo nije pitanje
17 koje traži objašnjenje, već da se radi o argumentaciji. Mislim da smo otišli
18 predaleko.

19 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Gospodine Stewart?

20 G. STEWART: [simultani prevod] Pa, ja još nisam završio s pitanjem,
21 časni Sude.

22 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Ali mislim da je gospodin Tieger htio
23 reći da je to iznošenje argumenata. Tako sam ja shvatio ono što je on rekao.

24 G. STEWART: [simultani prevod] Pa, ja sam čuo što je rekao.

25

26

27

28

29

30

1 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Dobro. Vi dovršite pitanje, pa ćemo mi
2 donijeti odluku u vezi s tim hoćemo li dopustiti odgovor na ovo pitanje.

3 G. STEWART: [simultani prevod]

4 P: Gospodine Treanor, dakle, ja Vam tvrdim sljedeće - Vi ste vještak,
5 naime, koji sve ovo procjenjuje na osnovi dokumentacije. Dakle, ako pođete od
6 stava da ovaj dokument nema službeno odobrenje vodstva SDS-a, te da zapravo nije
7 službenim putem došao iz nekog organa SDS-a u dvanaestom mjesecu 1991., onda ja
8 Vama tvrdim da ne biste pronašli dovoljno onoga u formulacijama zapisnika od 14.
9 februara 1991. da biste zasigurno mogli kazati da doktor Karadžić stoji iza ovog
10 dokumenta.

11 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Gospodine Tieger, da li Vi još uvijek
12 stojite pri svom prigovoru?

13 G. TIEGER: [simultani prevod] Ne. Nešto je ovo drugačije. Mislim, kako
14 je ovo pitanje formulirano, mislim da to zapravo naglašava moj raniji stav koji
15 je, ja mislim, dobro utemeljen. No, dakle, stvar ulazi u okvir nagađanja.

16 [Sudije većaju]

17 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Gospodine Treanor, možete odgovoriti na
18 pitanje. Možda biste ga mogli još jedan put pročitati na monitoru.

19 SVEDOK: [simultani prevod] Pa, ja ga upravo i čitam, časni Sude.

20 Ja mislim da ovo, u osnovi, znači sljedeće - ako dokument nije postojao,
21 da li bih onda mislio da se na njega poziva 14. februara? Odgovor je "ne".
22 Sasvim logično, mislim.

23 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Ali, ishodišna točka pitanja nije je li
24 dokument postojao ili nije, nego je li bio odobren, odnosno usvojen, dakle,

25

26

27

28

29

30

1 je li imao službeno odobrenje vodstva SDS-a. Naime, pitanje je bilo "nije došao
2 službenim kanalima od vodstva SDS-a", što nije sasvim isto kao "postoji li
3 dokument ili ne?"

4 SVEDOK: [simultani prevod] Pa, da. U redu. Ako nije postojao, u
5 stranačkome smislu, ako nije bilo takvih uputa u stranci, onda se svakako ne
6 može spominjati, ne može se pozivati ovdje na taj dokument.

7 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Je li činjenica da je izraz "drugi
8 stupanj" stavljen u navodnike... Prvo mi recite da li se on pojavljuje u
9 originalu?

10 SVEDOK: [simultani prevod] Na kojoj stranici?

11 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Na 24. stranici. Kaže: "Pojačati, uvesti
12 drugi stupanj." U tekstu na engleskom jeziku je izraz "stupanj dva", odnosno
13 "drugi stupanj" napisan među navodnim znacima.

14 Da li to Vama daje ikakav signal u vezi sa formulacijom ovdje? Naime,
15 "drugi stupanj" može biti vrlo apstraktan koncept koji se može odnositi na bilo
16 šta što može biti na drugom nivou, na drugom stupnju. Dakle, da li Vama išta
17 znači to što su riječi "drugi stupanj" napisane među navodnim znacima, kada se
18 tumači ovaj dio teksta?

19 SVEDOK: [simultani prevod] Pa, ja bih si morao osvježiti pamćenje u vezi
20 s tim što je napisano i što je iskorišteno u izvornom dokumentu. Ako je to tako
21 napisano u izvorniku, ovdje ili negdje drugdje, može se izvući jedan zaključak -
22 naime, da se to smatralo nekim službenim terminom koji je imao neko konkretno
23 značenje. Ali, je li to stvarno napisano među znacima navoda u izvornome tekstu,
24 i je li to stalno tako pisano, ili se, pak, radi samo o nekoj karakteristici

25

26

27

28

29

30

1 osobe koja je to pisala, je sasvim nešto drugo. Ja ne bih htio tome pridavati
2 nepotreban značaj, neki nepotreban izuzetni značaj.

3 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Hvala.

4 Nastavite molim, gospodine Stewart.

5 G. STEWART: [simultani prevod]

6 P: U Vašem izvještaju u paragrafu 62, Vi kažete... Mislím da sam nedavno
7 pročitao prvu rečenicu, i onda kažete u drugoj rečenici: "S obzirom na karakter
8 tog dokumenta, na tu sjednicu mora da su bili pozvani mnogi opštinski
9 rukovodioci" - dakle, u Sarajevo - "ako ni zbog čega drugog", a onda, kako se
10 čini: "da bi ih informisali o tome što treba da rade. Značajno je da su ta
11 uputstva rukovodstva SDS-a tako detaljna i vrlo širokog raspona, kako se čini,
12 bila spremna za rasparčavanje u trenutku kada je sazvana veća grupa. Iako
13 okolnosti rasparčavanja uputstva od 19. decembra 1991. ne mogu potpuno da se
14 rekonstruišu iz dostupnih dokumenata, čini se očiglednim da je sastanak Glavnog
15 odbora od 20. decembra o tom pitanju - kakve god vrste bio - naprosto bio
16 prilika za diseminaciju već dogovorenih i pripremljenih i u radnoj verziji
17 napisanih mjera."

18 GĐA PREVODILAC: Prevoditelj napominje da citira iz službenog prijevoda
19 izvještaja.

20 G. STEWART: [simultani prevod]

21 P: Vi kažete: "Čini se evidentnim da je svaki sastanak Glavnog odbora,
22 po tom pitanju 20. decembra, bio jednostavno prilika da se rasparčavaju mjere o
23 kojima je već postignut sporazum."

24

25

26

27

28

29

30

1 Dakle, Vi ovdje pretpostavljate - to je inherentno - da je Glavni odbor
2 sazvan upravo za tu svrhu?

3 O: Da.

4 P: Je li točno da Vi zapravo nemate nikakve materijale koji bi Vam
5 omogućili da iz njih izvučete bilo kakav pouzdani zaključak da je sastanak
6 Glavnog odbora tog datuma, dakle 20. decembra, održan da bi se raspravilo upravo
7 to pitanje?

8 O: U vrijeme kada je ovo napisano, mi ovdje navodimo, u bilješci,
9 dokumente koji su korišteni u vezi s ovim sastankom, i to u bilješci 183, gdje
10 pobrojavamo sve općine. I, to jednostavno dovodimo u vezu sa datumom ovog
11 dokumenta, u vezi s inicijacijom i provedbom. I, na osnovi toga, izvlačimo naše
12 zaključke.

13 Dozvolite mi da primijetim da se ovaj dio izvještaja odnosi na način
14 donošenja odluka u SDS-u, i ono što se među ostalim - možda na ne dovoljno
15 elegantan način - kaže u ovom paragrafu jest da mi doista ne znamo kako je taj
16 dokument bio formuliran ili prihvaćen. Jedino što smo mi uspjeli otkriti jest
17 kada je on najvjerojatnije bio raspodijeljen.

18 Otkada je sastavljen ovaj izvještaj, u međuvremenu mi smo našli još neke
19 dokumente, na primjer, neke razgovore obavljene telefonom - ja sam transkripte

20

21

22

23

24

25

26

27

28

29

30

1 tih razgovora koristio tijekom svojeg iskaza - a u tom telefonskom razgovoru
2 mislim da se upravo spominje ovaj sastanak. I mislim da je tu bila riječ o
3 telefonskom razgovoru između doktora Karadžića i gospodina Novakovića, 18. ili
4 19. decembra. I tom prilikom doktor Karadžić govori o ovom sastanku, koji će se
5 odigrati idućeg dana, i spominje nešto u vezi s prirodom tog sastanka koji ima
6 veze s ovim dokumentom. Ne sjećam se sasvim točno jer bilo je i drugih
7 telefonskih razgovora koje ja nisam koristio tijekom svog iskaza, a koji upućuju
8 na isti zaključak; na primjer, telefonski razgovor između gospodina doktora
9 Karadžića i gospodina Riste Đoge, i sadržaj tog razgovora je vrlo sličan.

10 P: Biste li se složili da u Vašem pristupu postoji jedna vrsta
11 cirkularnog pristupa kako biste došli do zaključka da je sastanak Glavnog odbora
12 sazvan upravo zbog ovog pitanja? Vi, u prilog tome, koristite postojanje samog
13 tog dokumenta od 19. decembra.

14 O: Pa, jesam li ja rekao da se ovaj sastanak bavio prvenstveno tim
15 pitanjem?

16 P: Pa, ja sam to rekao, jer Vi u Vašem izvještaju kažete, u sredini 62.
17 pasusa, Vi kažete: "Čini se očiglednim da je sastanak Glavnog odbora od 20.
18 decembra o tom pitanju - kakve je god vrste bio - naprosto bio prilika za
19 diseminaciju već dogovorenih mjera." Dakle, ja sam tako shvatio Vašu formulaciju
20 "sastanak Glavnog odbora o tom pitanju" - dakle, ili da se bavi samo tim
21 pitanjem, ili prvenstveno tim pitanjem. Jer, vidite gospodine Treanor, da je tu

22
23
24
25
26
27
28
29
30

1 bila riječ tek o jednom od mnogih pitanja, onda Vi ne biste upotrijebili riječi
2 "sastanak o tom pitanju".

3 O: Smisao ove rečenice nije u tome da bismo mi smatrali da se upravo na
4 tom sastanku razgovaralo i da je usvojen taj dokument na način na koji se to,
5 recimo, činilo na sastancima, odnosno sjednicama Skupštine. Dokument nosi datum
6 od 19. decembra. Na osnovi dnevnika, mi znamo da je Glavni odbor imao sastanak
7 20. decembra, dakle održan je taj sastanak tog datuma. 21-og je održana sjednica
8 Skupštine, i 22-og - to je bila nedjelja - i prvi znaci primjene uputstava
9 pojavljuju se 23-eg. Dakle, na osnovi slijeda događaja, mi smo izveli oprezan -
10 ja kažem oprezan - zaključak da je najvjerojatnije taj dokument raspodijeljen na
11 sastanku Glavnog odbora 20. decembra 1991.

12 G. STEWART: [simultani prevod] Je li ovo dobar trenutak za pauzu?

13 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Da. Prekinućemo s radom do 10.55 sati.

14 SUDSKA SLUŽBENICA: [simultani prevod] Molim da svi ustanu.

15 ... Početak pauze u 10.30h.

16 ... Sednica nastavljena u 10.57h.

17 SUDSKA SLUŽBENICA: [simultani prevod] Molim, ustanite.

18 Izvolite sjesti.

19 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Gospodine Stewart, izvolite nastaviti.

20 G. STEWART: [simultani prevod]

21 P: Gospodine Treanor, provjerio sam u transkriptu što ste rekli u vezi s
22
23
24
25
26
27
28
29
30

1 ovim razgovorom od 19. decembra 1991. između doktora Karadžića i gospodina
2 Novakovića i, s obzirom na ono što ste u Vašem iskazu rekli, nemam namjeru
3 nastaviti o tome unakrsno ispitivati.

4 Gledamo i dalje paragraf 62 Vašeg izvještaja. Ono što ste rekli nakon
5 rečenice gdje govorite o sastanku od 20. decembra, Vi kažete: "S obzirom na sve
6 prethodno rečeno, postoji vjerovatnoća da je neka neformalna grupa ili tijelo
7 unutar vrha rukovodstva SDS-a utvrdilo politiku na osnovu koje je ovaj dokument
8 namijenjen za diseminaciju širem krugu lojalnih SDS-ovaca, sastavljen i nakon
9 toga sproveden širom BiH."

10 Što se tiče ove sugestije da je postojalo neko neformalno tijelo, ili
11 neka neformalna skupina, nisam siguran da Vi možete osobno nešto više o tome
12 reći. No, ja Vam tvrdim - kako bi svima bilo jasno, a prije svega Raspravnom
13 vijeću - ja Vam tvrdim da je ovaj dokument doista sastavila jedna neformalna
14 skupina ili tijelo. No, ne skupina ili tijelo iz vrha SDS-a, nego jedna skupina
15 koja se sastojala od vojnih oficira u mirovini, da to nikada nije bio službeno
16 prihvaćen dokument stranke SDS.

17 Dakle, ja Vam iznosim ovu tezu, no moguće je da, gospodine Treanor, Vi
18 ne možete dalje to komentirati, osim onoga što ste već do sada rekli. Ukoliko
19 možete, izvolite.

20 O: Vi ovdje spominjete skupinu oficira jugoslavenske vojske, što je
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30

1 zanimljivo. U jednom trenutku - nisam sasvim siguran kada - mi smo poslali
2 zahtjev kojim tražimo pomoć od vlasti Republike Srpske u vezi s ovim dokumentom.
3 Ne mogu se točno sjetiti formulacije tog zahtjeva no, u principu, tim zahtjevom
4 su se tražile dodatne informacije u vezi s kontekstom ovog dokumenta. I dobili
5 smo odgovor od središnjeg ureda SDS-a, mislim, u kojem je stajalo da oni o tome
6 zapravo ništa ne znaju. Možda nisu rekli to baš točno tako, rekli su da nešto o
7 tome znaju, no da je jedina informacija kojom raspolažu je da postoji neka
8 skupina vojnih oficira u mirovini, ili nešto tome slično.

9 G. STEWART: [simultani prevod] Da. Ja imam upravo to pismo - mislim da
10 je riječ o tom pismu. Gospodin Blewitt, zamjenik glavne tužiteljice, se obratio
11 uredu za vezu s Republikom Srpskom, dakle to je ured za vezu između ovog Suda i
12 Republike Srpske. I nakon toga je stigao odgovor, u kojem se iznose informacije
13 o tome što se dogodilo s dokumentima koje je tražio gospodin Blewitt. I, tu se
14 spominje i "varijanta A i B" ovog dokumenta, za koji znamo da je već bio u
15 posjedu Tužiteljstva.

16 P: I onda tu stoji: "Glavni odbor, kao niti bilo koje drugo tijelo SDS-
17 a, nikada nije razmatrao niti dobio uputstva o organizaciji i djelovanju srpskog
18 naroda u Bosni i Hercegovini na svojim zasjedanjima. Mi smo dobili informaciju
19 da takva uputstva potječu od jedne određene grupe umirovljenih oficira bivše
20 Jugoslavenske narodne armije." Dakle, Vi govorite o tome?

21
22
23
24
25
26
27
28
29
30

1 O: Da.

2 P: To je korespondencija gospodina Blewitta od 30. jula 2001., a odgovor
3 Republike Srpske, s potpisom Milovana Bjelice, nosi datum od 5. novembra 2001.

4 U 11. svesku dokumenata, pod razdjelnikom 115, gospodine Treanor. Već
5 smo se bavili ovim dokumentom u druge svrhe. Dakle, srpska Skupština, 14.
6 zasjedanje od 29. marta 1992., na stranici 23 u engleskoj verziji dokumenta.

7 O: Radi se o zasjedanju 27. marta.

8 P: Zahvaljujem što ste me ispravili. Ja sam doista i rekao "29. mart", a
9 riječ je o 27. martu.

10 No, dakle, na stranici 23, negdje na polovici ove stranice, govori
11 doktor Karadžić, i on kaže sljedeće: "Kada smo razmotrili cjelokupnu situaciju,
12 ne vidimo što bi oni time dobili. Oni mogu pokušati zastrašiti Srbe, tu i tamo,
13 u Goraždu. Oni nekoga mogu ubiti u Brodu, no oni ne mogu obuhvatiti srpska
14 područja u svoju državu ili ih pobijediti, jer oni ne posjeduju snage koje su
15 potrebne za tako široku teritoriju koja je u srpskim rukama. Mi znamo da su se
16 naši ljudi naoružali. Mi ne znamo različite načine i sredstva kojima je to
17 učinjeno, no mi znamo da ljudi imaju dovoljno oružja. Moram reći, međutim, da mi
18 nemamo paravojnih jedinica.

19 "Kada se vratite u vaše općine, osobito ako su to novoformljene općine,
20 ja od vas tražim da učinite ono što je potrebno i dajem vam punomoć da to

21

22

23

24

25

26

27

28

29

30

1 učinite u skladu sa zakonom. U trenutku kada stignete u vaše općine, vi morate
2 odmah uspostaviti krizne štabove. Morate pokušati organizirati ljude, koji se
3 moraju braniti. Pronađite određeni broj rezervnih oficira za te štabove a, isto
4 tako, organizirajte jedinice. Oni moraju organizirati Teritorijalnu obranu, i
5 ako JNA se tamo nalazi, oni moraju biti stavljeni pod njihovu komandu. Ukoliko
6 nisu, stavite ih onda pod komandu rezervnih oficira. Oni nikamo ne smiju otići,
7 nego moraju ostati na licu mjesta, kako bi branili svoje teritorije...", i tako
8 dalje.

9 GĐA PREVODILAC: Prevoditelj napominje da prevodi iz engleskog teksta, a
10 ne citira prema originalu.

11 G. STEWART: [simultani prevod]

12 P: I onda, gospodine Treanor, s obzirom na Vaše zaključke u vezi s onim
13 što se dogodilo u vezi s "varijantom A i B", ako je ona podijeljena na način
14 koji Vi opisujete, zašto je bilo potrebno da doktor Karadžić 14. februara kaže
15 nešto što bi pokrenulo ovaj drugi stupanj? Zašto je ovo bilo uopće potrebno?

16 O: Pa, ja mislim da se iz ovoga vidi ono što sam već ranije rekao - da
17 doktor Karadžić je očigledno osjećao da se uputstva ne provode na odgovarajući
18 način i zbog toga on ponavlja svoj nalog.

19 P: Pa, to doktor Karadžić čini u vrlo blagom obliku, ne čini li Vam se?
20 Dakle, on se bavi situacijom u kojoj je propušteno da se primijene uputstva
21 koja, prema Vašem mišljenju, su uz veliki napor sastavljena i podijeljena krajem
22 1991. To je bio jedan vrlo detaljni dokument, koji zahtjeva da se poduzme veliki

23

24

25

26

27

28

29

30

1 broj koraka. A činjenica jeste da, u velikoj mjeri, to nije bilo učinjeno. I
2 doktor Karadžić, ne čini li Vam se, ovdje se izražava na jedan neuobičajeno
3 blagi način?

4 O: Vi ste sada upotrijebili riječ "blagi" već dvaput, što me navodi na
5 pomisao, koja mi do sada nije pala na pamet, da možda razina do koje to nije
6 provedeno i nije bila toliko velika. Ja doista ne znam, ovo je vrlo mutno
7 područje, a jedna od stvari koje to područje čini mutnim je i razgovor sa
8 gospodinom Novakovićem 18. decembra, u kojem doktor Karadžić već spominje
9 uvođenje drugog stepena.

10 P: Isti dokument, dakle zapisnik sa zasjedanja 27. marta. Ako pogledate
11 sljedeću stranicu - stranicu 24 engleske verzije, odnosno 31 verzije na B/H/S-u
12 - prvi pasus, koji počinje na ovoj stranici: "Rat u Bosni i Hercegovini neće
13 riješiti ništa. Ako izbije, vi ćete dobiti planove, ali ja apeliram na vas da
14 odmah organizirate ljude unutar jedinica Teritorijalne obrane, na čijem će čelu
15 biti rezervni oficiri, da se organizuju vodovi, krizni štabovi i da se angažuju
16 oficiri u penziji. To mora biti učinjeno na cijelom teritoriju koju
17 predstavljaju naša područja."

18 GĐA PREVODILAC: Napomena prevodioca: nije citat već prijevod.

19 G. STEWART: [simultani prevod]

20 P: Gospodine Treanor, ovdje se spominje "krizni štab" i "izbijanje
21 rata", i kaže se: "Dobićete planove." I onda se konkretno spominje što se sve
22 mora poduzeti, između ostalog i krizni štabovi. Dakle, on kaže: "Dobićete
23 planove" - i ja tvrdim, gospodine Treanor, da to implicira postojanje... odnosno,
24
25
26
27
28
29
30

1 da to implicira da će rata biti. I, on kaže: "U međuvremenu, dok se to ne
2 dogodi, dok ne dobijete detaljne planove, vi ćete dobiti sljedeće...", a to
3 "sljedeće" uključuje i krizne štabove.

4 Gospodine Treanor, zar to nije vrlo teško pomiriti se situacijom u kojoj
5 krizni štabovi i sami se već uspostavljaju - već je izdata uputa da se to uradi,
6 nekoliko mjeseci ranije?

7 O: Ovaj pasus je, što se toga tiče, manje problematičan - da budem
8 iskren - ako prihvatimo to da oni nisu uspostavljeni svugdje gdje je to doktor
9 Karadžić htio da se uradi. To što on njih spominje u svom govoru, izgleda,
10 pretpostavlja to da svi znaju što je krizni štab i što povlači za sobom
11 uspostavljanje kriznog štaba.

12 P: Al, on u sljedećem pasusu kaže: "Predsjednici izvršnih odbora općina
13 će imati najviše položaja unutar kriznih štabova." Dakle, on je osjetio potrebu
14 da to konkretno naznači, a to je jedan vrlo jasan, jednostavan element. Zar ne?

15 O: Da. On spominje taj konkretni element, to je tačno.

16 P: Ali on to ne bi trebao spomenuti da su svi već bili upoznati sa
17 detaljnom formulacijom plana, zar ne?

18 O: E sad, u kolikoj je mjeri on htio govoriti o nekim konkretnim
19 pitanjima - osvježiti ljudima pamćenje, možda, pogotovo onima koji nisu
20 uspostavili krizne štabove - je bilo na njemu. On se odlučio što će reći unutar
21 svog govora. Ako pogledate ono što je rekao 14. februara, vidjećete da je on
22 svjestan da zna da svi nemaju dokument pred sobom u tom trenutku, već da im je

23

24

25

26

27

28

29

30

1 možda kod kuće - opet spekuliram - pogotovo misleći na one koji uputstvo nisu
2 proveli, što znači da on ovim jednostavno podsjeća ljude na to.

3 P: Koncept kriznog štaba nije bio u potpunosti nova ideja u Bosni i
4 Hercegovini, zar ne?

5 O: Pa, to je prilično nejasno područje, ponovo mutna tema. Ja vjerujem
6 da su nesrpski članovi Predsjedništva uspostavili krizne štabove u određenom
7 trenutku. Možda je postojao Krizni štab HDZ-a, na visokom nivou - Centralni
8 krizni štab.

9 Najraniji krizni štabovi, naravno u kontekstu sukoba, su - koliko je
10 meni poznato - uspostavljeni u Hrvatskoj od strane vlasti Republike Hrvatske u
11 ljeto 1991. godine. Prema tome, to je bio pojam u optičaju.

12 Usput rečeno, dokument "varijanta A i B" je objavljen u bosanskoj štampi
13 početkom marta 1992. godine. Prema tome, ideja srpskih kriznih štabova je
14 također bila javnosti poznata. Međutim, konkretniji sastavi, zadaci i obaveze
15 kriznih štabova su, pretpostavljam, varirali od mjesta do mjesta, od entiteta do
16 entiteta, od stranke do stranke, također.

17 P: Dakle, "krizni štab" je bio poznati pojam. Ja sam mislio na
18 općenitiju upotrebu. Naime, tako nešto se moglo uspostavljati i u izvanrednim
19 situacijama, na primjer u situaciji prirodnih nepogoda i tomu slično?

20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30

1 O: Da, ja sam čuo za to, mada nikad nisam vidio dokument u tom smislu,
2 što ne znači da to nije točno. Ali, kao što sam rekao, mi smo ustanovili da je
3 Republika Hrvatska uspostavila krizne štabove na raznim razinama u ljeto 1991.
4 godine. I doktor Karadžić sam koristi taj termin u ljeto 1991., u jednom
5 telefonskom razgovoru. U svakom slučaju, počevši od ljeta 1991., taj se pojam
6 koristi u raznim kontekstima u vezi sa sukobom.

7 P: Stranica 24 i dalje, zapisnik zasjedanja Skupštine, na istoj stranici
8 gdje smo maločas pogledali jedan drugi pasus, doktor Karadžić nastavlja
9 podsjećati sve da će predsjednici izvršnih vijeća općina imati najviše položaje
10 u kriznim štabovima, i onda kaže: "Moramo proučiti situaciju u pogledu
11 spašavanje života, imovine i teritorija. Mi nemamo drugih planova."

12 Ako pogledate ponovo dokument /?varijanti/ "A" i "B", vidjet ćete da nas
13 to vodi - a da podsjetim, dokument je u 6. registratoru, pod brojem 66 - dakle,
14 da nas to vodi na dio tog dokumenta u kojem se u više paragrafa govori o zaštiti
15 života i imovine.

16 I da Vam dam konkretniji primjer. "Varijanta A", prvi stepen, na
17 primjer, paragraf 6, gdje stoji sljedeće: "Pojačati organizaciju vršenja
18
19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30

1 fizičkog obezbjeđenja objekata od vitalnog značaja u opštini."

2 Zatim, 7: "Uspostaviti kontrolu i izvršiti provjeru stanja postojećih
3 robnih rezervi," i tako dalje.

4 Zatim, paragraf 11: "Izvršiti pripreme za zaštitu djece, trudnica,
5 starih," i tako dalje, "uključujući i pripreme za zaštitu i evakuaciju," i tako
6 dalje.

7 Pa onda opet dolje niže: "Zaštita materijalnih dobara...".

8 Naravno, ja bih Vam sad mogao i dalje citirati u ovom smislu ovaj
9 dokument. Ono što želim reći je da se puno stavki iz ovog dokumenta odnosi
10 upravo na zaštitu života i imovine.

11 O: Da, svakako. Na početku, kada su izdavane te upute, spominje se
12 obrana interesa srpskog naroda. To je svakako bio jedan od njihovih interesa.

13 P: Doktor Karadžić u jednom trenutku kaže da se "situacija treba
14 proučiti u smislu zaštite života, imovine, teritorije, i da ne postoje nikakvi
15 drugi planovi." Što on želi reći je da detalji će uslijediti - trenutno se
16 situacija proučava. "Planovi će biti donijeti kada za to dođe vrijeme - još
17 uvijek ne postoje." Zar to nije jasno? Zar nije jasno da je to što on želi reći?

18 O: Pa, on izgleda govori o nekim planovima, ali ne znam, zato jer ja
19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30

1 nisam vidio nikakve planove te vrste.

2 P: Gospodine Treanor, mislim da zapravo izbjegavate odgovor na moje
3 pitanje. Pa insistiram - zar nije očito da je to smisao onoga što govori doktor
4 Karadžić, odnosno: Nemamo formulirane gotove planove u odnosu na problem zaštite
5 ljudi, života i imovine. To se još uvijek izučava, to se još uvijek razmatra i,
6 u dogledno vrijeme, to će biti dato svima na znanje, to će se dostaviti. Zar
7 nije to smisao?

8 O: Pa, možda postoji kontradikcija između toga kad on kaže: Vi ćete
9 dobiti planove, i onda kad kaže da planovi ne postoje, da ih nemaju.

10 A čini mi se da ovdje opet zalazimo u područje semantike; naime, planovi
11 nasuprot uputstvima - 19. decembar.

12 P: Gospodine Treanor, ne zalazimo u semantičko područje. Time što kažete
13 da je ovo stvar semantike izbjegavate odgovor na moje pitanje.

14 O: Hoćete li, molim Vas, ponoviti pitanje?

15 P: Hoću, i rezimiraju ga.

16 Jasno je da ono što doktor Karadžić želi reći je sljedeće: "Mi za vas
17 nemamo nikakve gotove planove za zaštitu života i imovine, ali iste ćete dobiti
18 kad ih budete trebali."

19 O: Ne. To meni nije očito. Rečenica: "Nemamo planova" spominje se na
20 kraju ovog pasusa, u kojem je bilo riječi o čitavom nizu stvari. Prema tome, to
21 se može odnositi na bilo što iz tog pasusa. Možda on doista govori o nekim

22

23

24

25

26

27

28

29

30

1 dodatnim planovima za zaštitu, odnosno spašavanje života i imovine.

2 P: Vi se ovdje sada bavite jednom znanstvenom analizom, primijenjujete
3 jednu znanstvenu vježbu na ovaj problem. Na početku svega ovoga mi smo iznijeli
4 te komentare, kada smo počeli govoriti o "varijanti A i B", kada smo govorili o
5 pitanju uspostavljanja Skupštine srpskog naroda, i tako dalje. Dakle, zar to ne
6 vodi na zaključak da je ovo sastavila, "varijantu A i B", neka grupa - a to je
7 tvrdnja Obrane - koja o tome nije dovoljno razmislila, koja to nije dovoljno
8 razradila i koja nije imala političkog uvida u situaciju, kakvog su doktor
9 Karadžić i njegovi suradnici mogli imati?

10 [Obrana se savetuje]

11 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Gospodine Treanor, možete li odgovoriti
12 na pitanje u vezi s vjerojatnošću, probabilitetom zaključaka, kako to navodi
13 gospodin Stewart?

14 SVEDOK: [simultani prevod] Pa, mogu se složiti, s obzirom na diskusiju
15 koju smo vodili o "varijanti A", da to nije dokument koji na osnovu svoje
16 jezične formulacije ukazuje na tip zabrinutosti koju su oni imali u odnosu
17 općine "varijante A" - tip zabrinutosti kakva je izražena na zasjedanju od 11.
18 decembra. Ja mislim da je dokument u velikoj mjeri zapravo "varijanta B",
19 odnosno važniji dio dokumenta je zapravo "varijanta B", iz niza razloga koje smo
20 već razmotrili. Ja ne bih, pak, rekao da su dokument sastavili članovi
21 Skupštine, na primer, naravno, ili gospodin Krajišnik, koji je bio vrlo
22 osjetljiv i poznate su mu bile razlike između općina sa većinskim i manjinskim
23 srpskim stanovništvom. On je toga bio prilično svjestan.

24 Jedina indikacija koju mi imamo iz tog perioda, odnosno mi nismo imali
25
26
27
28
29
30

1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
11
12
13
14
15
16
17
18
19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30

Prazna stranica umetnuta radi usklađivanja numeracije stranica.

1 nikakvu indikaciju iz dokumenata iz tog perioda o tome ko je autor dokumenta -
2 to sam već rekao. Imali smo naznake da je dokument možda sastavila grupa vojnih
3 oficira. Ako bi ta pretpostavka bila točna, to bi onda objašnjavalo njegovu -
4 možda sad ovdje nisam pravičan - njegovu simplificiranu kvalitetu, da se tako
5 izrazim. Naime, "varijante A i B" su manje-više iste. A znamo da većina vojnih
6 naređenja je otprilike takve prirode. Možda bi, dakle, ta pretpostavka objasnila
7 karakter dokumenta.

8 E sad, bez obzira je li to točno ili ne - ta pretpostavka - jedina
9 indikacija koju mi imamo je iz kasnijeg perioda, iz ureda SDS-a. Ali, bez obzira
10 na to tko je sastavljač, tko je autor dokumenta - svakako netko je - ja mislim
11 da je ta informacija konzistentna s tim: naime, bez obzira tko je autor
12 dokumenta, dokument je usvojen, prihvaćen i izgleda da je on distribuiran i
13 proveden od strane SDS-a.

14 G. STEWART: [simultani prevod]

15 P: Gospodine Treanor, Vaš komentar o izgledu ovoga dokumenta... Naime,
16 stav je gospodina Krajišnika, a ja se pitam biste li se Vi s time složili, da li
17 je ton i način pisanja ovoga dokumenta, koji je napisan na srpskom jeziku,
18 zapravo takav da upućuje na stil pisanja vojne osobe iz staroga komunističkoga
19 režima? Slažete li se s time?

20 O: Pa, može biti. Ja sam svojedobno vidio jako puno vojnih zapovijedi,
21 ali ne puno onih napisanih na srpskom, iskreno govoreći, zato što ja se ovdje ne

22
23
24
25
26
27
28
29
30

1 bavim vojnim pitanjima. To stvarno može biti tačno, ali ja to ne mogu potvrditi.

2 P: Konkretno govoreći... Ja neću inzistirati, jer na kraju krajeva
3 gospodin Krajišnik ima prednost ovdje, zato što je srpski ipak njegov maternji
4 jezik. No zapravo kaže se, sugerira se ovdje nešto što upućuje... ne znam tačno
5 koja je srpska riječ ovdje za "zapovjednika" - komandant? Dakle, spominju se
6 također "naše oružane snage", koje se spominju stalno u ovome dokumentu. Dakle,
7 to je jedan vojni stil. Možete li nešto u vezi s tim reći?

8 O: Pa, ja to ne mogu osporavati, ne mogu ništa protiv toga reći, mislim
9 da sam to već i rekao. Ja govorim stvarno da o tome ništa ne znam. Vodstvo SDS-a
10 je svakako, i Skupština, su svakako podupirali JNA, stoga me ne iznenađuje da su
11 oni prilično bliski s pripadnicima JNA ili, pak, s umirovljenim pripadnicima JNA
12 koji su im mogli pomagati u izvršenju raznih zadataka.

13 P: Gospodine Treanor, smatrate li vjerojatnim da bi gospodin Krajišnik,
14 koji je bio predsjednik srpske Skupštine i koji je predsjedavao onom ranijom
15 raspravom u kojoj su se spominjale preporuke i usvojene preporuke u vezi s
16 manjinskim općinama, dakle, biste li se Vi složili da bi se gospodin Krajišnik
17 mogao poistovjetiti s dokumentom koji je napisan u formi ovoga dokumenta
18 "varijante A i B", bez ikakvog kontakta ili pozivanja na Skupštinu?

19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30

1 O: Stvarno ne znam. Kao što sam već ranije rekao, izgleda zapravo da je
2 to dvosmjerni proces koji teče. Prvo, imamo prijedlog Skupštine koji je javni
3 dokument, dakle prijedlog da se formiraju skupštine srpskoga naroda, za razliku
4 od ovoga dokumenta, koji je zapravo interni stranački dokument, distribuiran
5 stranačkim kanalima - povjerljive prirode, po svemu sudeći, zato što jako malo o
6 njemu znamo - koji ide daleko dalje od pukog formiranja srpskih skupština, nego
7 obuhvaća i upute za osnivanje izvršnih organa i drugih aktivnosti; primjerice,
8 zaštite imovine.

9 P: Gospodine Treanor, ja Vam sugeriram, a Vi imate prednost jer ste
10 razmatrali čitav ovaj period vremenski, i materijale, tijekom dugih godina.
11 Dakle, ja Vam kažem da bi, politički, bila izuzetno velika greška gospodina
12 Krajišnika, kao predsjednika Skupštine, na neki način se poistovjetiti s ovakvim
13 nekakvim dokumentom, uzevši u obzir raspravu i žustrinu rasprave koja se u
14 Skupštini vodila u vezi s manjinskim općinama. Dakle, to bi bila velika greška,
15 prihvatiti takav dokument bez njegova spominjanja, odnosno raspravljanja o
16 istome u srpskoj Skupštini.

17 O: Ne znam. Ja ne vidim nikakvu veliku grešku. Ja nužno i ne znam što
18 znači kada Vi kažete "povezati se, ili poistovjetiti se sa takvim dokumentom".
19 Ne znam da li Vi mislite na formu dokumenta. Pa, kada pogledamo dokument, sam po
20 sebi, on se s njim naravno ne poistovjećuje, ali kao što znamo iz dokumenata
21 koje sam ponudio tijekom svojega iskaza, SDS je još u septembru usvojio
22 dvosmjernu strategiju - ako tako mogu reći. Jednu javnu, a drugu konspirativnu,
23
24
25
26
27
28
29
30

1 tajnu. I, ja bih rekao da je ovo dokument koji slijedi tu tajnu, taj tajni
2 pravac kretanja, stoga on nije nešto s čime bi se ljudi trebali poistovjetiti
3 kao s nečim javnim. Osnivanje Skupštine i odluke Skupštine su, naravno, bile
4 javna stvar.

5 P: Gospodine Treanor, ja Vam kažem - dakle, to je Vaš pristup - a ja Vam
6 kažem sljedeće: zar nije ovo potpuno nerealistično? Naime, situacija je bila
7 ovakva. U tezama protiv gospodina Krajišnika - tako je, naime to prezentirano -
8 postoji veliki broj primjeraka ovoga dokumenta po cijelome svijetu, dakle bilo
9 je dovoljno ruku u kojima je taj dokument bio, koje mogu dovesti do toga da se
10 spriječi da ovaj dokument ne postane široko poznat među članovima srpske
11 Skupštine /kako je prevedeno/. Dakle, članovi srpske Skupštine, ako je stvarno
12 postojao dokument sa čvrstom podrškom vodstva SDS-a, onda bi se s njim upoznali
13 jako brzo. U svjetlu onoga što se raspravljalo o općinama u kojima su Srbi
14 manjina - pristojno govoreći, ali u žargonu - zar ne bi onda neki zastupnici
15 mogli pokucati predsjedniku na vrata i reći: Pa, dobro, što je ovo? Mi smo prije
16 par tjedana vodili tu raspravu, svi smo bili tu, čuli smo što su neki ljudi o
17 tome imali reći. Odobrili smo to. Dakle, sve je prošlo u redu, i šta je sad ovo?
18 Sad dolazite s nekim drugim dokumentom, u kojem je sve to detaljno nabrojano -
19 većinske općine, i tako dalje - a mi to nismo ni tražili.

20 Nije li to zapravo stvarnost, nije li to stvaran prikaz onoga što bi se
21 dogodilo ukoliko bi ovaj dokument bio onakvog statusa za koji Vi tvrdite da
22 jeste?

23 O: Članovi Skupštine bosanskih Srba su gotovo isključivo bili članovi
24 SDS-a. Mnogi od njih bili su članovi Glavnog odbora stranke. Mnogi su, ne znam

25

26

27

28

29

30

1 koliko, zato što ne znamo točno koliko ih je bilo na sastanku 20. decembra, i ne
2 znamo tko je bio na sastanku /kako je prevedeno/. Statut SDS-a traži prihvaćanje
3 i provedbu stranačkih odluka. Doktor Karadžić je u tom pogledu bio vrlo jasan.
4 Ono što se dogodilo na tom sastanku, a što bi predstavljalo priliku - dakle, ja
5 sada nagađam da bi se mogla pojaviti prilika za svakoga tko želi iskazati svoje
6 neslaganje. Oni su se, u tom slučaju, morali obratiti gospodinu Krajišniku sa
7 svojim pritužbama. I, kao što sam već rekao, možda je otpor da se to učini u
8 nekim općinama upravo razlog zbog čega to nije provedeno u svim općinama.

9 Kada ste pitali da li se on poistovjetio s dokumentom, ja sam mislio
10 mislite li na javni način. Kao što ste Vi rekli, postoji jako puno primjeraka
11 toga dokumenta, ali zanimljivo je da je on postao javnim, odnosno da je
12 objavljen u štampi tek početkom mjeseca marta. Dakle, do toga trenutka su oni
13 izgleda napravili prilično dobar posao, uzevši u obzir čuvanje povjerljivosti
14 tog dokumenta.

15 P: Pa vidite, gospodine Treanor, opet se vraćamo na isto. Naime, kao što
16 se često događa, ako negdje ne krenete odavde, završite negdje drugdje. Dakle,
17 Vi pretpostavljate da je taj dokument ono što jeste i dajete mu status kakav mu
18 dajete, i govorite o načinu njegove distribucije, i tako dalje. I sada uvodite
19 taj jedan tajanstveni element kako bi ste objasnili zašto on nije objavljen na
20 jedan očigledan način javnosti. To sve nije teško, no ako dokument nema i ako
21 nije imao taj status o kojem Vi govorite, naime ako je to bio dokument onakve
22 naravi i porijekla kako Obrana tvrdi - mi kažemo da nikada nije ni usvojen -
23 onda vam ne treba nikakva tajanstvenost, nikakvo zavjereništvo, da biste
24 objasnili zašto je on manje bitan. To, naprosto, nije toliko važan dokument.

25

26

27

28

29

30

1 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Gospodine Tieger, izvolite.

2 G. TIEGER: [simultani prevod] Časni Sude, dopustite mi da vam ja kažem
3 što ja mislim da se ovdje događa i zašto mislim da to nije u redu. Svjedok je, u
4 više navrata, objasnio osnovu svojih zaključaka, dakle imao je puno prilika da
5 se to objasni.

6 A sada se od njega traži da zapravo ponovi sve ono što je on eliminirao,
7 te da nagađa o pojedinim dijelovima dokaznog materijala kao da ih nema. To bi
8 mogla biti zanimljiva intelektualna rasprava, ali ja stvarno ne vidim nikakav
9 način da ovo zapravo doprinosi napredovanju našega posla. Mislim da nam to troši
10 vrijeme i da predstavlja velika nagađanja, i dovodi u situaciju da se svjedok i
11 odvjetnik raspravljaju.

12 G. STEWART: [simultani prevod] Časni Sude, možda ovo nije toliko važno,
13 praktički gledano, ali mislim da smo već dovoljno istražili ovo pitanje.

14 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Mislim da je zapravo stvar činjenice da
15 je jasno, iz stava Obrane, da ovaj dokument nema status kakav mu pridaje
16 gospodin Treanor. I ako je tomu tako, je način s kojim bi se ljudi bavili tim
17 dokumentom zapravo bio drugačiji /kako je prevedeno/. Je li tako?

18 G. STEWART: [simultani prevod] Da, to je ono najbitnije s tim u vezi.

19 Časni Sude, ja stvarno ne bih htio trošiti vrijeme opravdavajući se za
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30

1 ovo što sam već učinio.

2 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Vi možete postaviti 100 pitanja s ovim u
3 vezi, recimo ima li dokument službenu podršku ili ne. Ja ću postaviti ovo jedno
4 pitanje.

5 Ako neka grupa organiziranih ljudi napravi neki dokument, i u kojem se
6 određena uloga daje predsjedniku da daje neke tajne upute, onda možete očekivati
7 da će netko otići predsjedniku i kazati: Dogodilo se to i to. Možete postaviti
8 doslovno na tisuće pitanja počevši sa različitih stavova, ali meni je sasvim
9 jasno - mislim da je jasno čitavom Sudskom vijeću - da ako je ovaj dokument bio
10 drugoga statusa, da biste Vi očekivali da se s njim događaju druge i drugačije
11 stvari. Da.

12 Ako je ovo najvažnije, ja bih Vas zamolio da prijedete na sljedeću temu.

13 G. STEWART: [simultani prevod] Časni Sude, pa ja ću to vrlo rado
14 napraviti, jer mislim da je ova stvar... Naravno, argumentacija je sve to jasno
15 pokazala, ali mislim da je bilo potrebno istražiti koliko daleko neki elementi
16 zaključaka gospodina Treanora ovise o pouzdanosti drugih elemenata. I to smo
17 učinili.

18 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] I to je već jasno dosta vremena.
19 Nastavite, molim.

20

21

22

23

24

25

26

27

28

29

30

1 G. STEWART: [simultani prevod]

2 P: Gospodine Treanor, pomislite sada na ovu mogućnost. Dakle, radi se o
3 mogućnosti koju treba razmotriti. No, ova rasprava od 19. decembra se zapravo,
4 na osnovi velike količine materijala koji smo vidjeli, vrti oko preporuke,
5 preporuke koju je usvojila Skupština, srpska Skupština, u vezi s onim što ja
6 zovem - što bih nazvao - "manjinskim općinama", a zapravo ne predstavlja
7 raspravu o dokumentima "varijante A i B".

8 O: Naravno, rasprava može biti o puno toga. Na žalost, ja ne znam o čemu
9 se raspravljalo. Možda nije ni bilo nikakve rasprave o dokumentima "varijante A
10 i B". Možda su oni samo razdijeljeni.

11 P: Ali Vi, osobno, ne znate i ne možete nam reći je li došlo stvarno do
12 diseminacije dokumenta "varijante A i B" u to vrijeme, bilo službeno bilo
13 neslužbeno?

14 O: Pa, ja sam rekao u izvještaju, a čini mi se i u iskazu, da ne znam.
15 Sjetite se riječi koje smo mi govorili - mi smo govorili "distribucija" na tom
16 sastanku. /prevod engleskog transkripta: "Po mom mišljenju, gdje god da je
17 razdijeljen, mora da je bilo službeno."/

18 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Mislim da smo više puta govorili o
19 službenosti distribucije dokumenta.

20 Nastavite, gospodine Stewart.

21 G. STEWART: [simultani prevod]

22 P: Vratimo se na naslovnu stranicu dokumenta "varijante A i B", onoga
23 što piše u gornjem lijevom kutu svake verzije. Piše: "Srpska demokratska stranka
24
25
26
27
28
29
30

1 Bosne i Hercegovine, Glavni odbor", ili "Glavni komitet", ovisno o tome koji
2 prijevod odaberemo. Postoji li mogućnost da se kaže da je ovaj dokument upućen
3 Glavnom odboru?

4 O: Ne. Ne, ja smatram da je ovo izvor dokumenta. Obično je to mjesto na
5 kojem se nalazi, u zaglavlju, porijeklo, dakle izvor dokumenta.

6 P: To bi bila uobičajena praksa u Bosni i Hercegovini?

7 O: Ja se, na osnovi sjećanja, sada pozivam na razna pisma; primjerice,
8 doktora Karadžića. Ako su ta pisma nekom upućena, onda očekujem da se to ne bi
9 pisalo u nominativu već u dativu.

10 P: U redu. Hvala gospodine Treanor.

11 G. STEWART: [simultani prevod] Časni Sude, ja ću sada prijeći na drugu
12 temu.

13 P: Sada bih razgovarao s Vama o proširenom Predsjedništvu, gospodine
14 Treanor. Da se podsjetimo, za gospodina Krajišnika se tvrdi da je bio član
15 proširenoga peteročlanog Predsjedništva od 2. juna do 17. decembra 1992. Vi
16 govorite o nekim vidovima ovog pitanja u svom izvještaju, konkretno u 260. točki
17 i onima koje slijede nakon točke 260, i Vi vrlo dobro navodite neke ustavne
18 odredbe. Ja ću ih odavde izvući zato što je puno lakše to tako napraviti.

19 Dakle, Vi ste se ovim bavili i za vrijeme svojega svjedočenja, tu pred
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30

1 Sudom. No, dakle, u paragrafu 260 Vašeg izvještaja, kažete: "12. maja 1992.
2 Skupština bosanskih Srba usvojila je Zakon o izmjenama i dopunama ustavnog
3 zakona", i tu kažete: "Dok se ne izabere predsjednik republike, funkciju
4 predsjednika obavljat će Predsjedništvo od tri člana, koje bira Skupština
5 srpskog naroda." I onda su doktor Karadžić, doktor Plavšić i gospodin Koljević
6 toga dana izabrani u to Predsjedništvo.

7 01. i 02.06., a ovo su ključne točke za sudjelovanje gospodina
8 Krajišnika i za ono što mu se stavlja na teret, Predsjedništvo je usvojilo -
9 sada gledamo u točku 261 - je usvojilo Zakon o zamjeni ustavnog zakona o
10 primjeni Ustava Srpske Republike Bosne i Hercegovine, i dodalo u točki 3 ovog
11 paragrafa /?paragraf 3 točki 5/. To je ključni, zato što on kaže, kako se kaže u
12 Vašem izvještaju: "Za vrijeme ratnog stanja, sastav Predsjedništva proširuje se
13 predsjednikom Narodne skupštine" - naravno, to je gospodin Krajišnik, i tu on
14 ulazi u ovu sliku - "i predsjednikom Vlade Srpske Republike Bosne i
15 Hercegovine." Mi znamo, i nije nimalo sporno, da ratno stanje formalno nije
16 proglašeno 1992. godine, nego - ako možemo tako reći - 15. aprila je došlo do
17 proglašavanja neposredne ratne opasnosti, što je, pak, nešto drugo.

18 Mislim da se do sada slažemo u vezi s ovim osnovnim postavkama,
19 gospodine Treanor?

20 O: Da. Neposredna ratna opasnost proglašena je 15. aprila. I ja ne znam
21 ni za kakvu sličnu objavu u vezi s ratnim stanjem. Kasnije, tijekom godine,

22
23
24
25
26
27
28
29
30

1 došlo je do diskusije o tome da toga zapravo nema, no onda 17. decembra imamo
2 objavu o koncu rata.

3 P: Da. I to su dva datuma koja su od materijalne važnosti, upravo u ovom
4 smislu. I nakon toga, nakon 1. juna, kao što Vi kažete u paragrafu 264 Vašeg
5 izvještaja, dana 30. novembra održan je sastanak - kako Vi to nazivate -
6 Predsjedništva, gdje se raspravljalo o zakonskim osnovicama, i osobito o odredbi
7 Ustava o kojoj smo maloprije govorili, koja je dodana 12. maja. Dakle, tek je
8 ratno stanje moglo pokrenuti postojanje ovog tijela - proširenog Predsjedništva,
9 dakle, koje se sastojalo od pet osoba.

10 Dakle, taj sastanak Predsjedništva 30. novembra, tamo se raspravljalo
11 upravo to pitanje i ono je stavljeno na stranu - postavljeno je po strani do 17.
12 decembra, kada je donesena objava o završetku rata. Tako da, u ustavnom smislu,
13 sve se vratilo na početak, u smislu Predsjedništva.

14 O: Ne. 17. decembra je provedena nova reforma Predsjedništva. Uredi dva
15 dopredsjednika su osnovani, koji nisu postojali u izvornom Ustavu.

16 P: Ja mislim da tu ne postoji nikakav spor između nas. Ja sam
17 jednostavno rekao što ja čitam iz Vašeg izvještaja, a Vi u paragrafu 265 kažete:

18
19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30

1 "Skupština je reorganizirala Predsjedništvo, vrativši se prvotnoj ustavnoj
2 odredbi." A Vi onda, također, kažete da su oni donijeli dodatne amandmane kojima
3 su stvorili funkciju dva dopredsjednika.

4 O: Da.

5 P: Dakle, mi se tu slažemo. /prevod engleskog transkripta: "Ali nivo
6 Predsjedništva, kao što Vi to tačno i vrlo jezgrovito postavljate, se upravo
7 vratio na prvobitne ustavne odredbe koje predviđaju samo jednog predsjednika."/

8 O: /prevod engleskog transkripta: "Da."/

9 P: No, da li biste se Vi složili s time da je to pitanje ostavljeno po
10 strani tog 30. novembra, dakle pitanje o tome da li bi trebalo uvesti amandmane
11 na Ustav, uvesti neposrednu ratnu opasnost, i tako dalje; to je sve ostavljeno
12 po strani do 17. decembra?

13 O: Da. Čini se da se o tome raspravljalo 30. novembra, i upravo o tome
14 kako se postaviti prema novoj situaciji. Osim toga, u to vrijeme je stvorena i
15 Vrhovna komanda.

16 P: Gospodine Treanor, Vi ćete možda reći u ovom trenutku da smo mi, u
17 ovom času, došli dalje od Vaše ekspertize, u pravnom smislu -

18 O: Pa, ne. Ja ovdje govorim o političkoj strani cijelog problema. Dakle,
19 učinjena su tri koraka: stvorena je Vrhovna komanda; ustanovljene su neke
20 dodatne promjene u Predsjedništvu, dakle, imamo stvorene funkcije dva nova

21

22

23

24

25

26

27

28

29

30

1 dopredsjednika; i, kao treće, oni su objavili završetak rata. Dakle, čini se da
2 je ovdje riječ o paketu mjera u vezi s drugim pitanjima koja su u to vrijeme
3 bila aktuelna, no te mjere su međusobno povezane.

4 P: Zapravo, gospodine Treanor, kada sam rekao da biste Vi možda htjeli
5 odgovoriti tako što ćete reći da ste sada došli do kraja svoje ekspertize, u
6 smislu pravnih pitanja, Vi ste zapravo sada anticipirali pitanje koje sam Vam
7 htio postaviti. A to je sljedeće: postojao je jasan manjak, nije li tako, u
8 smislu uvjeta uspostavljanja ovog petočlanog Predsjedništva, a manjak je u tome
9 da jednostavno ratni uvjeti nikada nisu objavljeni?

10 O: Da. Pa to jeste jedan od manjaka u ovom konkretnom dokumentu.
11 Svakako, to je jedan od manjaka.

12 P: Gospodine Treanor, ja neću ulaziti u pitanje drugih manjaka. Mislim
13 da je ovo dovoljno. No, dakle, manjak je bio u tome da prošireno Predsjedništvo
14 može postojati samo u uvjetima ratnog stanja.

15 A, osim toga, nakon što je to 30. novembra ostavljeno po strani i 17.
16 decembra je donesena ona spomenuta odluka, taj manjak nikada nije riješen, u
17 tehničkom smislu. I, na koncu konca, čak nisu niti poduzeti koraci da bi se to
18 riješilo, jer nije bilo nikakvog retrogradnog amandmana kojim bi se taj manjak
19 riješio?

20 O: Ako Vi pritom mislite na ono što se raspravljalo u Predsjedništvu

21
22
23
24
25
26
27
28
29
30

1 30. novembra, to svakako nikada nije učinjeno. A, s druge strane, niti ratno
2 stanje nikada nije bilo proglašeno. Dakle, od samog početka taj problem nije
3 rješavan na takav način.

4 P: Dakle, sve što sam ja govorio o mogućim problemima, što se tiče
5 pravnih pitanja, jest sljedeće: jer... sa pravno-tehničkog stajališta, prema
6 Ustavu koji je vrijedio, nikada zapravo nije postojalo prošireno Predsjedništvo
7 koje se sastojalo od pet osoba, i nikada ništa nije učinjeno da bi se ispravila
8 ta greška.

9 O: Pa, da. Ovdje smo došli u domenu o kojoj ja ne mogu vještačiti.

10 P: U redu. To je vrlo fer s Vaše strane da to kažete, gospodine Treanor.
11 Dakle, maknut ćemo se od tih pravnih pitanja, barem što se tiče Vašeg
12 svjedočenja, gospodine Treanor. Ako ja to sada nazivam "proširenim
13 Predsjedništvom", to je bez ovih maloprije spomenutih ograda o proširenom
14 Predsjedništvu u razdoblju od juna do 17. decembra. Ta grupa i zapisnici sa
15 sastanaka te grupe pokazuju, na osnovi onoga što ste Vi rekli, Vi o tome znate
16 samo na osnovi onih dokumenata koje ste vidjeli i drugih dokumenata koje ste
17 koristili da biste sastavili Vaš izvještaj /kako je prevedeno/.

18 O: Da. Jedino što ja znam o djelatnosti tog Predsjedništva temelji se na
19 dokumentima koje sam vidio. No, tu nije riječ samo o zapisnicima sa sastanaka

20

21

22

23

24

25

26

27

28

29

30

1 nego i o nekim odlukama koje su oni donijeli, a mislim da sam neke od njih i
2 predočio tijekom svojeg iskaza.

3 P: Da. Postoji jedna relativno opširna dokumentacija, s tim u vezi.

4 I zato, na primjer, da li je neka konkretna osoba bila prisutna ili nije
5 bila prisutna na nekom konkretnom sastanku - ako vidite da je neka osoba
6 navedena kao prisutna na nekom sastanku, Vi možete samo na osnovi zdravog razuma
7 zaključiti da je ta osoba bila tamo.

8 O: Da.

9 P: No ako ja, na primjer, kažem da je postojao 26. sastanak
10 Predsjedništva od 28. augusta /u engleskom transkriptu: "23"/ 1992., dakle tog
11 proširenog Predsjedništva -

12 [Obrana se savetuje]

13 G. STEWART: [simultani prevod]

14 P: Mislim da nam taj konkretni dokument u ovom trenutku nije potreban.
15 Dakle, ako se iz tog dokumenta vidi da je tamo doktor Krajišnik bio prisutan, on
16 zapravo nije bio tamo prisutan, i to zbog jednog žalosnog razloga, odnosno to je
17 vrijeme kada je umrla njegova supruga i on je bio u Beogradu u to vrijeme. Tako
18 da on nije bio prisutan na toj 26. sjednici. No, dakle, to je samo jedan
19 primjer.

20 No, Vi ne biste o tome imali nikakvih saznanja. Vi ne bi te imali načina

21

22

23

24

25

26

27

28

29

30

1 da ukažete na to da li je, s pravom ili ne, gospodin Krajišnik naveden kao jedan
2 od prisutnih na sastanku?

3 O: Da, to je tačno.

4 P: Mogu li Vam sada postaviti nekoliko pitanja o Savjetu za nacionalnu
5 bezbjednost? Dakle, Savjet za nacionalnu bezbjednost - Vi ste o tome mnogo
6 govorili u Vašem iskazu - ustanovljen je na zasjedanju srpske Skupštine 27.
7 marta 1992. To je odluka koja se pojavljuje pod razdjelnikom 116, u svesku
8 dokumenata 11. No, ja sad neću koristiti taj dokument. Dakle, prvenstveno, to je
9 jedno savjetodavno tijelo u okviru Skupštine, je li tako?

10 O: Pa da, ako tamo to tako stoji.

11 P: Pa, stoji tačno tako. I, to tijelo bilo je odgovorno za svoj rad
12 Skupštini. Dakle, to je bio službeni stav prilikom uspostavljanja Savjeta za
13 nacionalu bezbjednost.

14 O: Pa, ja nemam pred sobom dokument i mogu samo vjerovati Vama na riječ
15 da je tome tako.

16 P: Pa, možete mi vjerovati na riječ. Tamo to tačno tako stoji. I Vi se
17 sigurno sjećate da je predsjednik republike bio na čelu tog tijela *ex officio*?

18 O: Da.

19 P: I Vi kažete u Vašem izvještaju, i to u paragrafu 258 da je "u praksi
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30

1 SNB" - dakle, to je to tijelo - "postao Centralni krizni štab bosanskih Srba,
2 čiji je sastav odražavao sastav regionalnih i lokalnih kriznih štabova, koji su
3 predmet jednog drugog izvještaja. Iako je to trebalo da bude savjetodavni organ
4 koji će se baviti pitanjima od interesa za bezbjednost srpskog naroda, on je
5 djelovao *de facto* kao prošireno Predsjedništvo i provodio je ovlaštenja
6 Predsjedništva."

7 GĐA PREVODILAC: Prevoditelj napominje da citira iz službenog prijevoda
8 izvještaja.

9 G. STEWART: [simultani prevod]

10 P: Međutim, da sada pogledamo svezak dokumenata broj 12, i to razdjelnik
11 127. Dakle, ako pogledamo prvu stranicu - da li sam rekao da je to pod
12 razdjelnikom 127?

13 O: Da, to je zasjedanje od 4. maja /u engleskom transkriptu: "12"/.

14 P: Da, tačno. Dakle, to je zasjedanje od 4. maja /u engleskom
15 transkriptu: "12"/ srpske Skupštine. Pod tačkom 3 stoji: "Potvrda odluka i
16 drugih zakonodavnih odluka koje je prihvatilo Predsjedništvo Srpske Republike
17 Bosne i Hercegovine." Dakle, to je dnevni red. A onda na 2. stranici stoji da:
18 "Skupština je jednoglasno prihvatila sljedeće odluke koje je usvojilo
19 Predsjedništvo Srpske Republike Bosne i Hercegovine," i tome slijedi broj /?niz/
20 tih odluka. Ja neću čitati sve te odluke, no htio bih samo spomenuti, na
21 primjer, da pod brojem 7 stoji: "Odluka o proglašenju neposredne ratne
22 opasnosti." Dakle, to nije nevažna odluka. A pod brojem 8 stoji: "Odluka o
23 uspostavljanju zatvorskih ustanova na teritoriji Srpske Republike Bosne i
24 Hercegovine."

25

26

27

28

29

30

1 GĐA PREVODILAC: Prevoditelj napominje da nema original dokumenta.

2 G. STEWART: [simultani prevod]

3 P: Mi ne vidimo da tu postoje bilo šta što bi bilo ekvivalentno odlukama
4 Savjeta za nacionalnu bezbjednost?

5 O: Ne. Odluke Savjeta za nacionalnu bezbjednost, u onoj mjeri u kojoj se
6 te odluke donose javno, te odluke su bile objavljivane u *Službenom glasniku*,
7 nakon što su odluke izglasane u Skupštini i nakon što su bile najvjerojatnije
8 potpisane od strane dva predsjednika.

9 P: Dakle, nacionalni savjet bezbjednosti /?Savjet nacionalne
10 bezbjednosti/, koji je uspostavljen kao savjetodavno tijelo, je imao obavezu da
11 podnosi izveštaje Skupštini, i Vi kažete da, u praksi, formalni put donošenja i
12 provođenja odluka u toj situaciji je bilo kroz Predsjedništvo? To je, naime,
13 činilo Predsjedništvo?

14 O: Da.

15 P: Registrator 11, dokument pod tabulatorom 118. Već smo vidjeli ovo
16 pismo. Nosi datum 4. aprila 1992., od doktora Karadžića srpskoj Skupštini.
17 Mislim da ste Vi već naznačili da, tehnički govoreći, na osnovu člana 3 Ustava -
18 ako to smijem tako nazivati - on nije bio osoba koja je mogla biti na čelu
19 Savjeta za nacionalnu bezbjednost. Naime, on je bio predsjednik republike i *ex*
20 *officio*... naime, predsjednik republike je, po službenoj dužnosti, trebao biti
21 predsjednik Savjeta za nacionalnu bezbjednost /kako je prevedeno/?

22 O: Da. Ovo nije, naime, potpisani i datirani primjerak odluke. Iz jednog
23
24
25
26
27
28
29
30

1 zanimljivog tehničkog razloga, ovo nije objavljeno u *Službenom listu*, ali
2 izgleda, na osnovu zapisnika sjednice Skupštine, proizlazi da je taj tekst
3 usvojen. Prema tome, mi tu uzimamo kao našu pretpostavku, odnosno premisu, da on
4 nije trebao biti predsjednik tog tijela.

5 P: Vi ste rekli da je to prilično zanimljiv tehnički razlog, ili samo
6 zanimljiv tehnički razlog? Jer, ako je on samo zanimljiv, a ne prilično
7 zanimljiv, onda bi mogli i obuzdati svoju radoznalost.

8 O: Pa, meni se čini da on nije objavljen ne iz neke posebne želje da ga
9 se ostavi u tajnosti, već zato što je vjerojatno postojao problem u vezi sa
10 prelaskom lidera SDS-a iz Sarajeva na Pale, što se dogodilo kratko nakon
11 martovskih sjednica. A to znam iz onoga što su mi na Palama rekli pojedinci koji
12 su sudjelovali u sastavljanju i pripremi materijala za objavljivanje u *Službenom*
13 *listu*. Naime, što se dogodilo? Ti materijali su izgubljeni u tom periodu i, kada
14 su došli na Pale, morali su rekonstruirati čitav niz stvari. I zbog toga imate
15 te neobične stvari. Na primjer, dokumenti koje je potpisao Karadžić kao
16 predsjednik Predsjedništva, prije nego što je on službeno stupio na tu dužnost,
17 prije nego je bio na tom radnom mjestu. Dakle, tehničke stvari. Imate, na
18 primjer, veliku prazninu u paginaciji iz tog razloga. Neke stvari su bile u
19 potpunosti izgubljene i nikada nisu ni objavljene, u tom periodu, u *Službenom*
20 *listu*.

21 P: Doista, mi znamo da nema nikakvog traga, nikakve evidencije o

22
23
24
25
26
27
28
29
30

1 eventualnim odlukama Savjeta za nacionalnu bezbjednost u smislu tog pisma, pisma
2 od 4. aprila?

3 O: Ne. To je jedini trag toga koji imamo - dakle, to pismo.

4 P: A Vi ste rekli da doktor Karadžić nije imao izvršnu vlast, osim
5 činjenice da je bio predsjednik SDS-a?

6 O: Točno, da.

7 P: U tabulatoru, odnosno dijelu 28 transkripta govora... Oprostite,
8 pogrešno sam se izrazio - presretnuti razgovori, na to sam mislio, na taj
9 registrator. U svakom slučaju, to je dokazni predmet 67, 66 na engleskom. Ne,
10 67.

11 O ovome ste govorili na stranici 686 transkripta u Vašem iskazu. I rekli
12 ste sljedeće... samo da nađem to.

13 Ispravka, stranica transkripta 1686, a ne 686, kako vidimo u transkriptu
14 na ekranu.

15 Dakle, Vi ste tada govorili o razgovoru koji vidimo ovdje u tabulatoru
16 28 registratora sa presretnutim razgovorima. Razgovor između gospodina Koljevića
17 i gospodina Krajišnika, koji je vrlo kratak, i gdje gospodin Krajišnik u jednom
18 trenutku kaže, kada su konačno dobili vezu: "E, Nikola!" Koljević: "Molim,
19 Momo?" Krajišnik: "Hoćete li mi doći večeras?" A gospodin Koljević: "Večeras u
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30

1 7.00h." Gospodin Krajišnik: "Yes." Gospodin Koljević: "Rekao mi je Radovan i
2 doći ću." Zatim, dalje: "Dobro. Zna to. Doći ćemo kod vas. 'Ajde, važi. Dobro,
3 vidimo se. Dobro, zdravo."

4 Dakle, slatko i kratko. Vi ste u svom iskazu rekli da bi to trebao biti
5 doista sastanak Savjeta za nacionalnu bezbjednost, "jer imamo u najmanju ruku
6 tri od najprominentnijih članova koji se spominju u ovom razgovoru. Ko će još
7 biti na tom sastanku, ja točno ne znam." To ste Vi, naime, rekli.

8 Vaš zaključak je da bi to zapravo, praktički govoreći, bio sastanak
9 Savjeta za nacionalnu bezbjednost. Da li Vi, kao potkrepu tom zaključku,
10 koristite i pismo doktora Karadžića?

11 O: Da, mislim da sam htio to dvoje povezati.

12 Ali, dozvolite da se prvo osvrnem na ovaj konkretni razgovor, i još
13 jedan razgovor vođen istog tog dana između doktora Karadžića i doktora Koljevića
14 koji, dakle, također nosi datum 4. april. Mislim da datum ovih razgovora, kao
15 prvo, nije točan. Ja sam u tom smislu analizirao još jednu stvar, s tim
16 povezanu, a to je pitanje mobilizacije od strane Predsjedništva Republike Bosne
17 i Hercegovine, o čemu je riječ u pismu doktora Karadžića od 4. aprila.

18 S tim u vezi sam pogledao nedavno neke dokumente i izgleda da je
19 kronologija događaja sljedeća. Prvo, Predsjedništvo Bosne i Hercegovine se
20 sastalo popodne 3. aprila. Dakle, imamo taj sastanak, na kojem su bili prisutni
21 i Koljević i Plavšićeva, prema zapisniku, tako nam i stoji u zapisniku. Donesena
22 je odluka da pojedine općine mogu mobilizirati svoju Teritorijalnu obranu

23

24

25

26

27

28

29

30

1 ukoliko smatraju da situacija to nalaže.

2 Na sastanku je, također, bilo riječi o putu gospođe Plavšić u Bijeljini,
3 i gospodina Koljevića u Banja Luku, sutradan, četvrtog. A četvrtog je uslijedio
4 još jedan sastanak na kojem Koljević i Plavšićeva nisu bili prisutni, jer su
5 bili jedan u Banja Luci, a druga u Bijeljini. Na tom sastanku, na osnovu
6 zapisnika, vidimo - ja sada ne znam kakve su konkretne okolnosti bile, da li su
7 svi tamo bili - ali, u svakom slučaju, situacija je bila kritična i donesena je
8 dodatna odluka da, manje-više, svi trebaju biti mobilizirani. A odluka je
9 donesena bez sudjelovanja predstavnika bosanskih Srba - njih tada nije bilo na
10 tom sastanku, oni su bili na putu.

11 Zatim, imate pismo doktora Karadžića od četvrtog, koje je izgleda
12 reakcija na odluku koja je donesena trećeg, odluku o onoj prvoj djelomičnoj
13 mobilizaciji - parcijalnoj, ako je mogu tako nazvati. Zatim, imate razgovore od
14 3. aprila, i mislim da u tom razgovoru od 3. aprila, s Koljevićem, Karadžić kaže
15 da je on bio na sastanku toga dana.

16 Prema tome, ja mislim da se to dogodilo prethodnog dana, a da je
17 sastanak bio 3. aprila. A pismo je /?od/ 4. aprila, s tim da je objavljeno u
18 štampi 5. aprila.

19 P: Ja ne znam jeste li Vi prava osoba za ovo pitanje, ali datum od 4.
20 aprila ovog transkripta razgovora je donesen na temelju čega? Otkud taj datum?

21
22
23
24
25
26
27
28
29
30

1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
11
12
13
14
15
16
17
18
19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30

Prazna stranica umetnuta radi usklađivanja numeracije stranica.

1 O: Pa, to je datum koji nosi sam transkript razgovora.

2 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Da. Ali pitanje je otkud on na
3 transkriptu razgovora, ako Vi tvrdite da je vjerojatno taj razgovor bio trećega?
4 To, naime, želi saznati gospodin Stewart.

5 SVEDOK: [simultani prevod] Dobro. Ja ne znam kako je taj datum završio
6 na transkriptu razgovora.

7 G. STEWART: [simultani prevod]

8 P: Da, to sam i mislio. Vi vjerojatno to ne znate, Vi niste osoba koja
9 može odgovoriti na to pitanje.

10 Naravno, postoji alternativna mogućnost, a to je da je ovo točno: da je
11 razgovor uslijedio 4. aprila, i da se u njemu ne govori o sastanku, slijedom
12 kojega imate ovo pismo.

13 O: Naravno, postoji uvijek mogućnost da nema veze između pisma i
14 sastanka, ali ja o tome sam, ja mislim, već svjedočio. S obzirom na kronologiju
15 događaja, i to je moja pretpostavka, pismo je reakcija na odluku o mobilizaciji
16 koja je donesena trećega. Naime, o tome bi se svakako, skoro neizbježno,
17 razgovaralo. Odnosno, oprostite, neću reći "neizbježno", ali vjerojatno je da bi
18 se o tome razgovaralo.

19 P: Ali vrlo je razumna mogućnost, gospodine Treanor, s obzirom da su ti
20 ljudi jedan drugog poznavali, s obzirom na kratkoću razgovora između Koljevića i

21

22

23

24

25

26

27

28

29

30

1 Krajišnika, jest da su oni sazvali, da su se oni dogovorili da se nađu naveče 4.
2 aprila, i da zapravo taj sastanak nije imao nikakve veze sa pismom.

3 O: Da. Ali ponovo kažem, prema mojim saznanjima Koljević je bio u Banja
4 Luci četvrtog. On je bio na sastanku Predsjedništva trećeg, o tome se govori u
5 razgovoru sa Karadžićem. Također se spominje da je i te večeri bio sastanak.
6 Naime, ovaj konkretni razgovor, i čitav niz sličnih razgovora, govore o sastanku
7 te večeri. A na sastanku Predsjedništva je tog dana bio Koljević. Prema tome, ja
8 zaključujem da je do razgovora došlo 3. aprila i da je postojao plan da se nađu
9 navečer u 7.00h toga dana, 3. aprila. Da li je do toga doista došlo ili ne, ja
10 ne znam, ali ono što znamo sigurno sljedeće je pismo gospodina Karadžića od 4.
11 aprila. A, kako sam već rekao, ono je objavljeno petog.

12 P: Mi ne znamo je li došlo do sastanka, mi ne znamo je li se o pismu
13 razgovaralo na sastanku?

14 O: Ne, ne znamo.

15 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Vidim da gledate na sat, gospodine
16 Stewart. I ja sam pogledao na sat.

17 No, prije no što pređemo na pauzu -

18
19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30

1 [Pretresno veće i sekretar se savetuju]

2 G. STEWART: [simultani prevod] Samo da napomenem, časni Sude. Knjiga
3 čije smo stranice nudili na usvajanje, nismo našli objavljeni engleski prijevod
4 te knjige. Nismo definitivno utvrdili da taj prijevod ne postoji, ali za sada ga
5 ne možemo naći.

6 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Kao prvo, da vidimo kontekst, da li je
7 to to? Jeste, to je 101 i 103. Već smo primili 102.

8 Ukoliko ne postoji engleski prijevod, ja pozivam tužitelja da pročita
9 kontekst i da vidi može li se složiti u vezi eventualnog dodatnog prijevoda, ili
10 nam je dovoljno ono što je prevedeno u sudnici.

11 Također, ako dobro shvaćam, gospodine Tieger, Vi ste napravili kopije
12 čitavog niza dokumenata?

13 G. TIEGER: [simultani prevod] Da, točno. Mi možemo to podijeliti sada
14 ili za vrijeme pauze.

15 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Mislim da se time više nećemo baviti.
16 Prema tome, mislim da to možete podijeliti za vrijeme pauze.

17 Još jedno kraće pitanje, gospodine Stewart. Jučer ste svjedoka suočili s
18 činjenicom da udaljenost između kancelarija Krajišnika i Karadžića nije bila
19 ista kao što je on tvrdio. A, s obzirom na svjedočenje u tom trenutku, izgleda
20 da, što se svjedoka tiče, on je bio u potpunosti u krivu, a ne samo malo u
21 krivu. Dakle, što se tiče te udaljenosti, ja bih htio da se to potpuno

22

23

24

25

26

27

28

29

30

1 rasvijetli, da nam kažete o čemu se radi, jer ako su u pitanju tri kilometra
2 onda to nije razlika koju možemo ignorirati.

3 G. STEWART: [simultani prevod] Ja ću to razjasniti, časni Sude.

4 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] U redu. Pauza do 12.50h.

5 SUDSKA SLUŽBENICA: [simultani prevod] Molim ustanite.

6 ... Početak pauze u 12.31h.

7 ... Sednica nastavljena u 12.53h.

8 SUDSKA SLUŽBENICA: [simultani prevod] Molim ustanite.

9 Izvolite sjesti.

10 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Gospodine Stewart, nastavite, molim.

11 G. STEWART: [simultani prevod]

12 P: Gospodine Treanor, ja ne znam koji registrator sada imate. Imate li
13 broj 12 ili 11? Ili... A ne, imate presretnute razgovore.

14 G. STEWART: [simultani prevod] Molim, dajte svjedoku registrator broj
15 11.

16 P: I to, konkretno, razdjelnik 120. Vi ste o ovome govorili u svome
17 iskazu, i to na stranici transkripta 1690. Radi se o "Zapisniku sa prve sjednice
18 Savjeta za nacionalu bezbjednost". No, zapravo, radilo se o zajedničkoj sjednici
19 toga Savjeta i Vlade, je li tako?

20 O: Da.

21 P: Situacija je bila takva da Savjet za nacionalnu bezbjednost - mislim
22 da smo o tome zapravo govorili - tehnički govoreći, nije imao nikakve formalne
23 ovlasti?

24 O: U smislu teksta odluke, kako smo vidjeli, to je tačno.

25

26

27

28

29

30

1 P: E sada, ovdje kada imamo zajednički sastanak Savjeta za nacionalnu
2 bezbjednost i Vlade Srpske Republike, sve ovlasti sa tog zajedničkog sastanka -
3 ako mogu tako reći - će biti normalne, izvršne ovlasti Vlade. Je li tako?

4 O: Ne. Mislim, kako i piše u odluci koja je objavljena u *Službenom*
5 *glasniku*, a koju je potpisalo Predsjedništvo, odnosno vršitelj dužnosti
6 predsjednika - kasnije je to, dakle, potvrdila i Skupština - da su odluke
7 donešene u okviru ovlasti Skupštine, ali da ih je Predsjedništvo preuzelo na
8 temelju svojih ovlasti u izvanrednim okolnostima.

9 P: Možda se nismo sasvim dobro razumjeli, gospodine Treanor. Ako je,
10 dakle, održan zajednički sastanak Savjeta za nacionalnu bezbjednost i Vlade
11 Srpske Republike Bosne i Hercegovine, Vijeće za nacionalnu sigurnost, samo po
12 sebi - tehnički, rekli smo - nije imalo nikakvih izvršnih ovlasti, a Vlada je
13 imala uobičajene izvršne ovlasti vlade. I, u tom slučaju, ovlasti Vlade su sve
14 što je bilo na tom zajedničkom sastanku.

15 O: Pa, najmanje jedan /?od članova/ iz privremenog Predsjedništva je bio
16 prisutan na tom sastanku, i tada je na tom sastanku bila donesena odluka o
17 proglašenju neposredne ratne opasnosti, koju su potpisala dvojica vršitelja
18 dužnosti predsjednika. Da su obojica njih bila na tom sastanku prisutna, onda bi
19 to svakako ulazilo u okvir njihovih ovlasti - no, to su pravne finese o kojima
20 ja ne mogu govoriti - dakle, da donesu odluku u svoje ime.

21 P: Gospodine Treanor, mislim da među nama nema neslaganja s tim u vezi.
22 No, ako su svi članovi nekog organa prisutni pri donošenju odluke, onda, mislim,

23
24
25
26
27
28
29
30

1 obično nema nikakvog problema s tim.

2 Ja više neću na ovome inzistirati.

3 Na kraju ovoga zapisnika, kojega imamo u razdjelniku 120, vidimo ponovno
4 da govori predsjednik, doktor Karadžić - predsjednik Savjeta, dakle - koji
5 potpisuje to. Biste li se Vi složili da je ključna stvar da je doktor Karadžić
6 zauzeo položaj ovdje, ili zauzeo stav, kao predsjednik Savjeta za nacionalnu
7 bezbjednost, koliko god to moglo biti nedosljedno sa tehničkim vidovima toga -
8 kao predsjednik republike, dakle, po službenoj dužnosti - i da on zapravo,
9 praktično gledano, tu preuzima vodstvo nad vladom?

10 O: Kad kažete "vlada", mislite li na Vijeće ministara?

11 P: Da. Da, da, to bi meni također odgovaralo.

12 O: Pa, postoji predsjednik vlade /?premijer/.

13 P: Ali to Vama ja i sada tvrdim, gospodine Treanor. Tamo, naime, gdje
14 imate vladu i predsjednika vlade - koji se najčešće ne zove premijerom već
15 predsjednikom vlade, kako vidimo u dokumentima - dakle, tamo gdje postoje vlada
16 i predsjednik vlade, s jedne strane, a s druge strane imate drugo tijelo, Savjet
17 za nacionalnu bezbjednost i doktora Karadžića koji je predsjednik toga tijela, i
18 oni održavaju zajednički sastanak - dakle, ta dva tijela - i onda se na kraju
19 ispostavlja da zapravo predsjednik vlade ne predsjedava tim sastankom i ne
20 potpisuje zapisnik i preuzima odgovornost za sve to, nego doktor Karadžić.
21 Mislim da je to sasvim jasno, bez obzira kakav je formalni položaj predsjednika

22

23

24

25

26

27

28

29

30

1 vlade koji zapravo se mora ukloniti, i njegovo mjesto zapravo zauzima doktor
2 Karadžić.

3 O: Pa, vidim zapravo kamo smjerate, ako ulazimo u područja pravnog
4 tumačenja sada. Ali kada smo pisali, odnosno kada sam pisao izvještaj - i sada
5 je moja koncepcija, moja je, znam, ideja da - tijekom ovoga razdoblja su
6 vršitelji dužnosti predsjednika zapravo preuzeli ovlasti temeljima ustava u
7 izvanrednim okolnostima, te donosili odluke na osnovi tih svojih ovlasti u
8 izvanrednim uvjetima. Što je predsjedniku republike, u ovom slučaju vršitelju
9 dužnosti predsjednika, davalo ovlasti donošenja odluka koje bi inače bile unutar
10 okvira ovlasti Skupštine.

11 E sada, među tim stvarima koje u ulazile u ovlasti skupštine, nalazila
12 su se i pitanja vezana za vladu. Vlada je, naravno, odgovorna skupštini, nju
13 imenuje skupština i skupština je može i raspustiti. Dakle, vlada je odgovorna
14 skupštini, i tako dalje. Dakle, ukoliko tijekom ovog razdoblja izvanrednih
15 okolnosti tu funkciju vrši predsjednik republike, u tom slučaju predsjednik
16 republike postaje skupštinom. To znači da se predsjednik vlade nikome ne mora
17 ukloniti, predsjednik vlade je uvijek tu. Jednostavno je, u tom periodu
18 vanrednih okolnosti, predsjednik republike zauzeo ulogu skupštine, u ovom
19 slučaju vršitelj dužnosti predsjednika. Stoga, ja ne vidim da se premijer,
20 odnosno predsjednik vlade morao ukloniti. Ukoliko se itko morao ukloniti, to su
21 dva vršitelja dužnosti predsjednika, zapravo.

22 P: Pogledajmo sada što piše u razdjelniku 123, ovog istog registratora s
23 dokumentima. Tu je dokument kojega je, po svemu sudeći, potpisao - ne vidimo

24

25

26

27

28

29

30

1 potpis - ali izgleda da ga je potpisao predsjednik vlade, doktor Ranku Bijelić,
2 u kojem se govori o... A radi se o izvratku iz "Uputa za rad kriznih štabova" /kako
3 je prevedeno/. Ja bih htio da mi samo potvrdite što piše na srpskom jeziku,
4 dakle u vezi s riječima koje su prevedene na engleski kao "*Crisis Headquarters*".
5 Da li su to iste riječi koje su korištene na dnu dokumenta "varijanta A" i
6 "varijanta B"?

7 O: Pa, ne znam što znači "na dnu dokumenta".

8 P: Pa, na kraju samog dokumenta "varijanta A i B", tamo gdje je onaj
9 potpis.

10 O: Da. Da. Koliko se ja sjećam, tamo je pisalo "Krizni štab SDS-a".
11 Ovdje se spominju "krizni štabovi srpskoga naroda u općinama".

12 P: Da. Dakle, osim stavljanja te imenice u množinu, riječ "krizni štab",
13 "krizni štabovi", radi se o -

14 O: Da. Radi se o istoj stvari.

15 G. STEWART: [simultani prevod] Časni Sude, postoje još jedna ili dvije
16 relativno manje stvari u vezi s pitanjima koje ste spomenuli prije pauze,
17 uključujući i to pitanje u vezi sa mjestom na kojem su se nalazili uredi, pa to
18 treba također razjasniti za trenutak sa gospodinom Treanorom. A ja sam samo htio
19 jasno kazati ono što sam radio za vrijeme unakrsnog ispitivanja, što neću činiti
20 i zašto neću to činiti.

21

22

23

24

25

26

27

28

29

30

1 Ja gospodinu Treanoru neću iznositi tvrdnje o onome o čemu on ne može
2 govoriti, što je, dakle, onkraj ove dokumentacije što se zapravo događalo, jer
3 gospodin Treanor i nije činjenični svjedok. On je vrlo iskreno rekao, naravno,
4 znajući ono što zna i proučavajući sve ono što je proučio, on radi na osnovi
5 dokumenata i on ovdje zapravo objašnjava dokumente i stavlja ih u kontekst. Što
6 znači, časni Sude, da bi, kada bismo to pokušali raditi, radilo bi se zapravo o
7 neplodnome poslu, zato što on ništa ne može govoriti o činjeničnoj situaciji.

8 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Gospodine Treanor, pretpostavljam da se
9 Vi slažete sa ovakvom kvalifikacijom Vašeg znanja i ekspertize. Mislim da, kada
10 se kaže da nemate nikakvog znanja, može se samo reći da nemate znanja iz prve
11 ruke, što nije najpouzdaniji izvor.

12 SVEDOK: [simultani prevod] Da, časni Sude. Ja zapravo ne bih htio
13 govoriti ni o čemu što nije obuhvaćeno ovim dokumentima koji su mi poznati.

14 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Da. To se razumije samo po sebi. I
15 mislim da je pravično to učiniti na ovakav način.

16 Naravno, ovo može dovesti do toga... to možda neće biti problem za ovoga
17 vještaka, ali ako budemo slušali svjedočenja o tome što se događalo na terenu i
18 ako to postavi sva moguća pitanja u vezi s dokumentima, možda će nam gospodin
19 Treanor ponovo trebati.

20

21

22

23

24

25

26

27

28

29

30

1 Gospodine Tieger, ja pretpostavljam da je to mogućnost koju i Vi
2 razmatrate, kao i gospodin Stewart - kako je predložio.
3 G. TIEGER: [simultani prevod] Da, časni Sude.
4 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Nastavite.
5 G. STEWART: [simultani prevod] Hvala, časni Sude.
6 P: I sada, dakle, pitanje lokacije, pitanje mjesta.
7 Ustvari, ja ću Vam iznijeti svoj stav, odnosno naš stav kao Obrane, pa
8 nam Vi recite slažete li se ili ne. Gospodin Krajišnik je radio, dok je bio u
9 Sarajevu, cijelo vrijeme u zgradi i iz zgrade Skupštine, koja je zapravo bila
10 preko puta "Holiday Inn-a", s druge strane ceste. I to od kraja marta 1992.
11 Dakle, od kraja marta 1992., gospodin Karadžić je imao apartman u hotelu
12 "Holiday Inn", i služio se tim apartmanom za sastanke, za razgovore s ljudima.
13 On se, dakle, koristio kao nekakav ured, odnosno kao nekakav radni prostor
14 također. Ali, istodobno, na udaljenosti od nekih tri kilometra - dakle, to je ta
15 udaljenost, tri kilometra - od zgrade Skupštine, gdje je bio ured gospodina
16 Krajišnika, bila je stara zgrada Skupštine - "stara", dakle, znači još iz
17 vremena komunističkog režima - koja se zapravo zvala "Klubom zastupnika" ili
18 "Klubom poslanika". Tako su nju, naime, nazivali, i to je zgrada u kojoj je
19 Srpska demokratska stranka u ovome periodu od 1991-1992 - naravno, sve se
20 poslije preselilo, na kraju, na Pale - ali, dakle, u to doba je Srpska
21 demokratska stranka tu imala tri ureda, i oni su bili poznati kao uredi SDS-a za
22 njihovo djelovanje u Sarajevu.

23 O: Pa, moram priznati da, na osnovi dokumenata, moje poznavanje cijelog
24
25
26
27
28
29
30

1 tog područja je tanko. Koliko ja znam, uredi SDS-a preselili su se u "Holiday
2 Inn" negdje u jesen 1991. No, to je dojam koji ja imam. Ja ne znam točno što
3 slijedi iz dokaza. No, ja to mogu pokušati razjasniti, ako je to potrebno. Nisam
4 siguran kakav je značaj toga, osim jednostavne činjenice. Moguće je da ovo što
5 Vi kažete je točno.

6 P: Gospodine Treanor, sumnjam da ćemo morati Vas opteretiti ovim
7 pitanjem. Ono što ste Vi rekli ranije, mislim da jednostavno nije bilo potpuno,
8 a ne krivo. No, mislim da to u ovom trenutku nije važno.

9 [Odbrana se savetuje]

10 G. STEWART: [simultani prevod] Časni Sude, ovime se završavaju pitanja.

11 I, mi bi sada ponudili, kao dokazne predmete, pisma o kojima je govorio
12 i gospodin Treanor, a ja sam ih kasnije identificirao. Dakle, to je pismo od 30.
13 jula gospodina Blewitta, upućeno uredu za vezu s Republikom Srpskom, dakle od
14 30. jula 2001., i odgovor od 5. novembra 2001. godine. Ova pisma imamo i na
15 B/H/S-u i na engleskoj verziji. U ovom trenutku su te kopije povezane, ne znam
16 da li ih treba razdvojiti kako bi dobile različite brojeve, s obzirom na
17 englesku i B/H/S verziju?

18
19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30

1 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Kako bismo bili konzistentni, mislim da
2 bi se trebalo pridržavati uobičajenog načina djelovanja, odnosno uvijek smo
3 imali broj za original i onda .1 za prijevod. No, u ovom slučaju, original je
4 ono što je poslao gospodin Blewitt, i to na engleskom jeziku, a original koji je
5 on dobio je na B/H/S jeziku. Zbog toga, mislim da bi bilo dobro dati brojeve iz
6 kojih će biti jasno što je original a što je prijevod, u vezi sa ovim pismima od
7 30. jula i 5. novembra 2001. godine.

8 G. STEWART: [simultani prevod] Gospođa Čmerić je predvidjela da će se
9 pojaviti upravo ovaj problem, i tako je i organizirala stvari.

10 GĐA SEKRETAR: [simultani prevod] Ovaj dokument će biti dokument Obrane
11 D9.

12 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] U redu. Ima li potrebe, gospodine
13 Tieger, dodatno ispitivati ovog svjedoka? A možda bih prvo trebao razgovarati sa
14 svojim kolegama, da vidim da li ćemo mi imati još nekih pitanja.

15 [Sudije većaju]

16 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Sudac El Mahdi ima nekoliko pitanja za
17 Vas.

18 Ispituje Sudsko veće:

19 SUDIJA EL MAHDI: [simultani prevod] Zahvaljujem, gospodine
20 predsjedavajući.

21 Gospodine svjedoče, htio bih Vam postaviti nekoliko manjih pitanja, i to
22 u vezi s pojašnjenjima. Kao prvo, govorim o onome što ste Vi napisali u Vašem
23 izvještaju na 40. stranici, i to pod naslovom "Klub zastupnika". Da li me

24

25

26

27

28

29

30

1 slijedite?

2 O: Da, časni Sude.

3 SUDIJA EL MAHDI: [simultani prevod] Dakle, napisali ste: "Karadžić..."

4 Oprostite.

5 "Krajišnik je naravno bio član Kluba zastupnika i to doajen toga kluba."

6 I nakon toga, Vi kažete: "Gospodin Maksimović je bio na čelu Kluba zastupnika."

7 O: Da, vidim to, časni Sude.

8 SUDIJA EL MAHDI: [simultani prevod] Dakle, moje je pitanje sljedeće: što
9 ste točno htjeli reći time da je on bio "doajen" tog kluba?

10 O: Časni Sude, tu referiram na činjenicu da je gospodin Krajišnik bio
11 zastupnik na višem položaju u okviru toga kluba, s obzirom na svoj položaj koji
12 je imao u Skupštini. Nekoliko zastupnika SDS-a imenovani su na položaje
13 predsjednika ili dopredsjednika različitih komisija, različitih tijela. Dakle,
14 on je u tom smislu bio na najvišem položaju u okviru Skupštine i zbog toga se
15 njega ovdje, za razliku od gospodina Maksimovića, naziva "doajenom". Jer
16 gospodin Maksimović u okviru Skupštine nije zauzimaao tako visoki položaj kao
17 gospodin Krajišnik, no bio je na mjestu predsjednika kluba zastupnika. Dakle,
18 zato se spominje činjenica da je gospodin Krajišnik bio osoba na vrlo visokom
19 položaju u okviru Skupštine.

20 SUDIJA EL MAHDI: [simultani prevod] Da. Vi ispravno kažete da je

21

22

23

24

25

26

27

28

29

30

1 gospodin Krajišnik bio na položaju predsjednika Skupštine; dakle, u određenom
2 smislu, je bio "doajen". Međutim, u klubu zastupnika nije on izabran kao
3 predsjednik toga kluba, nego jedan drugi zastupnik. Tako da ja ne vidim točno
4 koju je ulogu igrao predsjednik kluba zastupnika, iako je jasna činjenica da je
5 on igrao neku važnu ulogu. Budite dobri pa mi to pojasnite.

6 O: Uloga predsjednika kluba zastupnika je, mislim, ono što Vas doista
7 ovdje zanima. Svaka stranka koja je bila zastupljena u Skupštini imala je svoj
8 klub zastupnika. I to je također fiksirano i poslovníkom. Dakle, ti klubovi su
9 imali svoje urede gdje su mogli održavati svoje sastanke, i na kojima su, onda,
10 utvrđivali stajalište stranke na zasjedanjima - dakle, odlučivali kako će
11 glasati po nekom pitanju. Osoba koja je predsjedala takvim sastancima - mi imamo
12 neke zapisnike s takvih sastanaka - jest predsjednik kluba. I tako mi tu vidimo
13 da je gospodin Maksimović bio predsjednik Kluba zastupnika SDS-a. I, budući da
14 je on bio predsjednik kluba i da je predsjedavao sastancima, sasvim sigurno je
15 značilo da je gospodin Maksimović imao dodatnih obveza i posla, s obzirom na
16 svoj posao zastupnika u Skupštini. Međutim, ja nisam siguran je li on možda bio
17 i u nekom drugom skupštinskom tijelu. Za pretpostaviti je da je tu bila riječ o
18 poslu za kojeg je gospodin Krajišnik, a i klub zastupnika, smatrao da je
19 nemoguće da obavlja čovjek koji se nalazi na položaju predsjednika Skupštine,

20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30

1 jer bi to bio pretjerano obiman posao.

2 Tako da vjerojatno nije bilo neuobičajeno da predsjednik kluba
3 zastupnika bude netko drugi, i ne treba zaboraviti činjenicu da je to bila prva
4 višestranačka skupština u BiH, i nije nemoguće zamisliti da su iz tog razloga
5 takve dvije funkcije obavljale dvije različite osobe.

6 SUDIJA EL MAHDI: [simultani prevod] Da li točno razumijem da gospodin
7 Krajišnik nije igrao važnu ulogu u okviru kluba zastupnika?

8 O: On je svakako sudjelovao u raspravama na klubu zastupnika. Jedino što
9 mi znamo, na temelju dokumenata kojima raspolažemo, ono o čemu su zastupnici
10 raspravljali na sastancima kluba jesu bila pitanja o kojima je trebalo glasati,
11 i u tome je sudjelovao - u takvim diskusijama - i gospodin Krajišnik. Kao i što
12 je vidljivo iz dokumenata koje sam ja koristio tijekom svojeg iskaza.

13 SUDIJA EL MAHDI: [simultani prevod] Zahvaljujem. A sada bih prešao na
14 jednu drugu temu, a to je pitanje o kojem se raspravlja u Vašem izvještaju na
15 stranici 48. U drugoj rečenici - ja Vas citiram - Vi kažete: "Vjerojatno je da
16 je jedna neformalna skupina ili tijelo u višim krugovima SDS-ovog vodstva
17 utvrđivalo..." i tako dalje.

18 Sada je moje pitanje sljedeće: kada ste Vi sastavljali Vaš izvještaj, da
19 li ste Vi htjeli reći da ta uputstva, da su ona sastavljena u okviru
20 Predsjedništva stranke SDS, odnosno da je to išlo putem nekog neslužbenog organa
21 ili službenog organa? Ili se ovdje otvara mogućnost da je postojao neki sasvim

22

23

24

25

26

27

28

29

30

1 drugi, neformalni organ, koji nije nužno dio onoga što Vi nazivate "vodstvom
2 SDS-a"?

3 O: Pa, SDS je imao jednog jedinog predsjednika. Tu nije bilo kolektivnog
4 predsjedništva. Dakle, postojao je jedan predsjednik, i to je bio doktor
5 Karadžić. Je li on napisao taj dokument? Ja to ne znam. No, svakako se čini da
6 je on znao za postojanje tog dokumenta i za njegov sadržaj. I to najkasnije 18.
7 ili 19. decembra, jer tada su održani ti telefonski razgovori, i to sa
8 gospodinom Đokom /u engleskom transkriptu: "Đogo"/ i gospodinom Novakovićem, a
9 ja sam o tome govorio. I čini se da je on, u tim razgovorima, referirao upravo
10 na sadržaj tog dokumenta.

11 Dakle, čini se da je on bio svjestan da se taj dokument priprema i čini
12 se da je bio svjestan činjenice da će se dokument podijeliti. Odnosno, mislim da
13 se može reći, na temelju tih razgovora, da će se taj dokument razdijeliti 20.
14 decembra. A to je bio vrlo važan sastanak, na kojem je trebao biti prisutan.
15 Gospodin Đogo je htio da doktor Karadžić bude na jednom drugom mjestu. Međutim,
16 doktor Karadžić kaže da on mora biti na tom sastanku, da je to važan sastanak.

17 Dakle, iz toga slijedi da je doktor Karadžić znao za taj dokument. I,
18 ponovno sada, da li ga je on sastavio ili ga je sastavio netko drugi - mi
19 jednostavno ne znamo, jer nema nikakvih tragova o raspravi u vezi s usvajanjem
20 tog dokumenta u okviru formalnih organa SDS-a. Čini se, prilično vjerojatno, da
21 je doktor Karadžić tražio od neke grupe - moglo bi je se nazvati neformalne
22 grupe - eksperata da sastave nacrt tog dokumenta.

23

24

25

26

27

28

29

30

1 SUDIJA EL MAHDI: [simultani prevod] Oprostite, ali moje pitanje je
2 zapravo jednostavnije. Ja Vas molim, pazite, sljedeće - recite što ste htjeli
3 kazati kada ste rekli u svojoj rečenici: "...vjerojatno je da je neka neformalna
4 grupa ili tijelo iz vrha vodstva SDS-a"?

5 Naime, Vi ste rekli na drugim mjestima što za Vas znači "vodstvo" i
6 objasnili ste svoj stav, te ste imenovali stanovite osobe koje su bile dijelom
7 toga vodstva. Dakle, mene sada zanima samo jeste li Vi, kada ste pisali svoj
8 izvještaj, imali namjeru govoriti o tim istim osobama, koje se spominju na više
9 mjesta u izvještaju, kao o ljudima koji čine vodstvo stranke?

10 O: Da. Sada mislim da shvaćam, časni suče. Mislim da, kada smo pisali
11 ovaj izvještaj, da smo zapravo mislili na neku grupu pojedinaca iz redova ljudi
12 za koje smo znali da doktor Karadžić često konzultira; dakle, članovi Glavnog
13 odbora ili Izvršnog odbora ili vijeća - dakle, netko od ljudi iz tih stranačkih
14 organa.

15 SUDIJA EL MAHDI: [simultani prevod] U redu, hvala. Moje zadnje pitanje
16 zapravo traži pojašnjenje. Vi ste, naime, u više navrata spomenuli tajnovitost,
17 odnosno konspiraciju ili zavjereništvo - ako tako mogu reći - stranke, i rekli
18 ste da je stranka zapravo imala dva sustava: jedan otvoreni, javni, i jedan
19 tajni, ako tako mogu reći. Da li Vi taj zaključak zasnivate samo na činjenici da
20 su neke osobe dobile šifre da ne bi otkrile svoj identitet za vrijeme razgovora?
21 Dakle, je li to jedina činjenica na kojoj se zasniva Vaš zaključak da je stranka

22
23
24
25
26
27
28
29
30

1 se služila, zapravo, jednom - ako tako smijem reći - zavjereničkom metodom, kako
2 Vi kažete? Jer, ako sam ja sve dobro razumio - malo ću Vam pojasniti pitanje -
3 politika i cilj stranke su bili javno objavljeni, čini mi se, tako da ja sada ne
4 vidim nikakve supstance u tom aspektu zavjereništva, osim što je bila donešena
5 odluka da se nekim osoba dodijele šifre, koje su se, držim, pokazale korisnima
6 zato što se njih prisluškivalo.

7 O: Ideja o dva kolosijeka zapravo proizlazi iz dokumenata s početka
8 septembra 1991., kojima sam se poslužio u svom izvještaju, a koji se služe baš
9 takvim jezikom. I, tu se kaže da bi stranka trebala djelovati na dva kolosijeka:
10 jednim javnim, a drugim tajnim.

11 Po svojoj naravi, zavjereničke aktivnosti su tajne i nastoje za sobom ne
12 ostaviti nikakve tragove, pogotovo dokumentarne tragove. Ja sam ovo pitanje
13 šifri povezao s tim, kao jednu moguću manifestaciju takvih djelatnosti, i mislim
14 da sam za vrijeme današnjeg razgovora, a možda i ranije, dokumente "varijante A
15 i B" zapravo povezao s takvom aktivnošću.

16 SUDIJA EL MAHDI: [simultani prevod] Hvala.

17 Hvala Vam, gospodine predsjedavajući.

18 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Gospodine Treanor, imam i ja nekoliko
19 pitanja za Vas. Ja ću Vam pročitati zadnji redak pisma, koje je upravo usvojeno
20 u spis kao dokazni predmet D9. Tu piše: "Glavni odbor, kao i svako drugo tijelo
21 SDS-a, nikada nije razmatralo niti dalo upute u smislu organizacije i
22 aktiviranja srpskoga naroda u Bosni i Hercegovini na svojim sjednicama.

23

24

25

26

27

28

29

30

1 Obaviješteni smo da su takve upute dali neki umirovljeni oficiri Jugoslovenske
2 narodne armije."

3 Postoji li bilo kakav dokument koji dokazuje da nijedno tijelo SDS-a,
4 bilo tijekom sjednica, koje su - ako dobro shvaćam - bile formalne sjednice, ili
5 van takvih sjednica, dakle, nije razmatralo organizaciju - još ne govorimo o
6 aktiviranju, dakle - ali organizaciju srpskoga naroda u Bosni i Hercegovini?

7 Ono što hoću znati je, rekao bih, da postoji zapravo prilično veliko
8 nijekanje koje ide daleko onkraj ovih dokumenata "varijante A" i "varijante B".
9 Pa nam recite, molim Vas, jeste li u dokumentima koje ste proučavali našli nešto
10 što bi bilo nedosljedno s ovim široko raširenim nijekanjem, dakle tvrdnjom da ni
11 Glavni odbor niti bilo koje drugo tijelo SDS-a nisu ništa razmatrali, niti
12 znali, niti izdavali upute o organizaciji aktiviranja srpskog naroda.

13 O: Časni Sude, ovo pitanje je prilično široko postavljeno. Ja mislim da
14 sam ja, tijekom svojega iskaza, predočio dokumente koji ukazuju da su razni
15 organi SDS-a razmatrali pitanja koja bi se mogla staviti pod taj zajednički
16 nazivnik. Primjerice, osnivanje Skupštine srpskog naroda je razmatrano na
17 stranačkim sastancima prije nego što je Skupština sama i formirana. Vidjeli smo
18 i dokumente u vezi sa sastankom Glavnog odbora i Izvršnog odbora, čini mi se u
19 novembru, na kojima se raspravljalo o raznim pitanjima, i koja su zatim
20 predložena Skupštini na usvajanje, koja bi se također mogla svesti pod taj
21 zajednički nazivnik.

22 Također bih primijetio, odnosno htio bih podsjetiti Vijeće da, koliko ja
23 znam, Srpska demokratska stranka je izgubila svoje arhive iz vremena prije
24 aprila 1992., prije evakuacije iz Sarajeva. Mi imamo veliki broj dokumenata iz

25

26

27

28

29

30

1 tog arhiva - ja sam o njemu jučer govorio kao "dio iz ormara za spise B" iz
2 sarajevske kolekcije. Da li je to cjelokupni arhiv koji je, moguće, postojao u
3 neko vrijeme - ja to ne znam. Ali, zapravo, radi se o tome da ti dokumenti sada
4 nisu na raspolaganju SDS-u, što znači da bi oni bili u priličnom lošem položaju
5 reagirati na postavljanje takvih pitanja, osim ako se ne bi konzultirali s
6 preživjelim članovi tih tijela i pitali ih o čemu se raspravljalo, odnosno što
7 je bilo uzeto u razmatranje. No, oni nemaju arhiv koji bi mogli pregledati kako
8 bi ustanovili što su oni točno činili tokom tog perioda, zato što mi imamo taj
9 arhiv.

10 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Dalje, u pismu piše: "Obaviješteni smo
11 da su takve upute davali umirovljeni oficiri Jugoslavenske narodne armije."
12 Jeste li Vi ikada tražili izvor, da Vam se, dakle, kaže izvor tih podataka?

13 O: Časni Sude, ja ne mogu reći da jesmo tražili. Možda jesmo, ali ja to
14 ne znam.

15 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Postoji li neki drugi izvor koji bi išao
16 u prilog tvrdnji da su umirovljeni oficiri vojske bivše Jugoslavije bili ta
17 pokretačka sila iza tih uputa? Dakle, ja ne želim reći je li itko od vojnih
18 osoba sudjelovao u tome, ali ovdje se uglavnom to sve stavlja na dušu oficirima,
19 a ne nekome drugome. Dakle, postoji li bilo kakva potkrepa za postojanje takve
20 skupine umirovljenih oficira koji bi, zapravo, bili pokretačka sila ovakvih
21 djelatnosti, ili možda nekih drugih aktivnosti?

22 O: Ja ne znam za to, časni Sude.

23 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] I, na kraju krajeva, Vi u svom
24
25
26
27
28
29
30

1 izvještaju uopće ne spominjete ovo pismo?

2 O: Ne.

3 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Ovaj izvještaj... Odnosno, ovo pismo daje
4 u najmanju ruku, rekao bih, jednu drugačiju verziju o onome što se događalo. I
5 tamo gdje ste Vi govorili o pitanju tko je distribuirao upute, možete li nam
6 reći zašto niste, pa barem u fusnoti, spomenuli i ovu drugu verziju, dakle tko
7 bi bio odgovoran za usvajanje ili distribuciju ovoga dokumenta "varijante A" i
8 "varijante B", iako tu ne kaže to konkretno, ne piše konkretno, ali rekao bih da
9 je to zapravo težnja ovoga odgovora?

10 O: Časni Sude, ovo je jako zanimljivo pitanje i nisam siguran jesmo li
11 uopće to razmatrali. Možda jesmo. Ali ako jesmo... a ako i nismo to iskoristili,
12 to je vjerojatno zbog istog razloga zašto ga nismo uzeli u razmatranje. Mi smo,
13 naime, pisali izvještaj na osnovi dokumenata iz toga razdoblja, dokumenata koji
14 su prvenstveno nastali tijekom sukoba, dokumenata koji su načinjeni u vrijeme
15 tih događaja. Dakle, radilo se, recimo, o sjednici Skupštine koja se upravo
16 odigrala - dakle, iz takvih dokumenata. Korištenje dokumenta koji je nastao
17 daleko nakon završetka sukoba baš i nije nešto na što bih ja uopće pomislio da
18 treba učiniti.

19 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Iako je on izravno povezan s dokumentima
20 iz tog vremena, koji su nastali tijekom sukoba?

21 O: Da. On se odnosi na ove dokumente. To je točno.

22 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Jer, katkada, ako nešto nije sasvim
23 jasno, Vi na to ukažete, i kažete: "To nije sasvim jasno." Zar Vas ne bi zapravo
24
25
26
27
28
29
30

1 postojanje ovoga pisma navelo na to da usvojite, odnosno da napišete jedan ili
2 dva retka teksta, i da kažete: "Pa, iako je dato drugačije objašnjenje..." - zato
3 što Vi izvodite zaključke. Naime, nema potpisa. Postoji, recimo, razmjerno
4 nepoznata grupa ljudi ili nekakav organ - ili kako god Vi to možete nazvati -
5 koja postavlja pitanja i, evo, postoji još jedno objašnjenje za nejasnoću
6 dokumenta. Ne bi li bilo dobro, također, i to obuhvatiti Vašim izvještajem?

7 O: Da, ja sam mogao unijeti bilo što. Časni Sude, ako Vi mislite da je
8 to trebalo biti dijelom moga izvještaja, ja to primam na znanje i to mogu
9 učiniti u budućnosti. Ali, kao što sam rekao, referentni okvir na osnovi kojeg
10 sam ja radio je bio služenje informacijama iz tog vremena. Mi nismo išli i
11 koristili se drugim izvorima podataka nakon sukoba; primjerice, memoarima,
12 člancima iz novina, intervjuima, dakle takvim stvarima koje su se dogodile i
13 koje su nastale nakon sukoba. Dakle, čini mi se da postoji jedan mehanički rez s
14 tog gledišta. Ali, časni Sude, ako Vi mislite da je to adekvatno -

15 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Da, naravno. Pitanje je smatramo li mi
16 /?smatrate li Vi/ to adekvatnim ili ne, ali pitanje je zapravo takvo da sugerira
17 barem pitanje primjerenosti ili ne. Dakle, nije pitanje smatram li ja to
18 adekvatnim, nego pitam Vas. No, naravno, ovo pitanje se odnosi na neovisnost, a
19 Vi ćete shvatiti zapravo koja je pozadina mogega pitanja.

20 I sada recite da li ova pitanja koja smo mi postavili zahtijevaju
21 daljnje ispitivanje svjedoka, bilo u glavnom ispitivanju ili unakrsnom?

22
23
24
25
26
27
28
29
30

1 G. TIEGER: [simultani prevod] Ne, časni Sude.

2 G. STEWART: [simultani prevod] Ne, časni Sude.

3 [Sudije većaju]

4 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Gospođo tajnice, ja nisam siguran jesmo
5 li već donijeli odluku u vezi sa svim dokumentima koji su predloženi na
6 usvajanje, pa nam recite, molim Vas, odnosno nabrojite nam te dokumente. Možda
7 bismo najprije trebali riješiti pitanje velikog broja uputa, odnosno dokumenta
8 koji se zove "Uputstvo", od 19. decembra 1991. Vidim da imamo verzije toga
9 dokumenta i na B/H/S-u kao u prijevodu na engleski jezik, negdje nemamo
10 prijevoda, a negdje su samo na engleskom. Biste li im dali nekakav privremeni
11 broj ili da li biste to predložili možda, gospođo tajnice?

12 [Pretresno veće i sekretar se savetuju]

13 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Što bi Obrana htjela s ovim učiniti?
14 Naime, čuli smo svjedočenja o tim dokumentima. Dakle, ne radi se o izuzetno
15 bitnome pitanju, ali mislim da bi bilo bolje da se oni usvoje u spise.

16 G. STEWART: [simultani prevod] Da.

17 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Biste li smatrali da je to jedan svežanj
18 dokumenata, jedna grupa?

19 G. STEWART: [simultani prevod] Mi bismo rekli jedna grupa dokumenata.

20 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Da, naravno.

21 U tom slučaju, predlažem sljedeće: da se izvrši kategorizacija

22

23

24

25

26

27

28

29

30

1 dokumenata na osnovi ERN brojeva, tako da dobijemo komplet dokumenata sa ERN
2 brojevima i da ne bude nikakve zbrke u vezi s ovim što se u tom kompletu nalazi.
3 Pogotovo moramo znati, dakle, što je original a što je prijevod, naslovna
4 stranica, i tako dalje. Ja bih, dakle, predložio da se to tako učini, ali mislim
5 da treba odrediti adekvatno vrijeme da se to napravi, a to nije sada. No, mislim
6 da bismo to mogli napraviti u ponedjeljak ujutro, kada počnemo s radom, ako Vam
7 to odgovara?

8 G. STEWART: [simultani prevod] Da.

9 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Imamo li još nešto na dnevnom redu?

10 G. STEWART: [simultani prevod] Časni Sude, da. Tužiteljstvo je sinoć
11 jako pomoglo i stavilo na raspolaganje ispise "Cutilheirovog plana". Da. Dali su
12 nam ih jutros, tako da nismo ih dobili noćas, usred noći. Dakle, te dokumente
13 također treba provjeriti i sortirati, i mislim da bismo to trebali napraviti u
14 datom trenutku.

15 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Ja bih onda predložio da uzmete najbolje
16 verzije "Cutilheirovog plana" koje nisu u neskladu s onima koje smo vidjeli.

17 G. STEWART: [simultani prevod] Da.

18 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] I onda ih ponudite na usvajanje. No,
19 molim Vas, to svakako provjerite, sadržaje tih dokumenata, jer ako to ne učinite
20 onda treba prvo pitati gospodina Treanora koji je od njih Lisabonski, koji je
21 Sarajevski sporazum, i tako dalje. Mislim da bi bilo dobro provjeriti s Optužbom

22

23

24

25

26

27

28

29

30

1 da, u vezi sa sadržajem, govorimo doista o istim dokumentima, koji će se onda
2 ponuditi na usvajanje.

3 To se može učiniti u ponedjeljak, no možda ne odmah u 9.00h izjutra.

4 Također želim reći da će se strane danas poslijepodne sastati radi nekih
5 praktičnih pitanja, i u tome će sudjelovati i Vijeće, kako bi se izbjegao dojam
6 nekakvih tajnih sastanaka.

7 Dakle, sada prekidamo s radom do ponedjeljka, 19. aprila, u sudnici broj
8 2 u 9.00 sati.

9 No, gospodine Treanor, prije svega treba Vama zahvaliti na tome što ste
10 tako dugo, toliko dana svjedočili, odgovarali na pitanja obje strane i Vijeća.
11 Često puta moram zahvaliti ljudima na tome da su prevalili veliki put da bi
12 došli ovamo svjedočiti, no to nije Vaš slučaj.

13 Dakle, prekidamo s radom do idućeg ponedjeljka.

14 SUDSKA SLUŽBENICA: [simultani prevod] Molim da svi ustanu.

15 ... Sednica završena u 13.50h.

16 Nastavak zakazan za ponedjeljak,

17 19.04.2004., u 9.00h.

18

19

20

21

22

23

24

25

26

27

28

29

30